

Kulturmiljøplan Røst kommune 2026-2031

Innholdsfortegnelse

1. Forord
2. Metode
3. Tilgrensende planer
4. Kulturminneplan 2017-2022: Erfaringer
5. Ivaretagelse av kulturarv: erfaringer og satsningsområder
6. Kulturmiljøplan 2026-2031 – Tiltak

Vedlegg I – Kulturminner på Røst: Kortfattet geografisk oversikt for kommunen (fra Kulturminneplan 2017-2022)

Vedlegg II – Turisme, kultur- og naturarv (fra forslag til Kulturmiljøplan, 2024)

1. Forord

Den første kulturminneplanen for Røst kommune var for perioden 2017-2022. Denne planen omfattet en oversikt over kulturminner i kommunen, med en liste over prioriterte kulturminner, og hadde tydelig vekt på materielle kulturminner og byggverk, byggeteknikk og materialer.

I 2024 begynte arbeidet med å revidere og utvikle en ny kulturminneplan: *Røst kulturmiljøplan 2026-2031*. Betegnelsen “kulturminneplan” er erstattet med “kulturmiljøplan”. Endringer reflekterer siste års utvikling i fagfeltet, underforstått at kulturminner ikke er enkeltstående objekter, men inngår i større helhet og sammenheng. Arkitektkontoret Arkitektskap fikk oppdraget, med Mathilde Sprovin som prosjektleder. Sprovin kjente Røst godt gjennom tidligere arbeid for Fortidsminneforeningen, og spesielt med Kårøya og bygningsmiljøet der.

Innledningsvis i dette arbeidet ble det gjennomført vurderinger av formen på ny kulturmiljøplan. Førrige kulturminneplan 2017-2022 inneholder et register over kulturminner på Røst. Det ble besluttet å legge dette registeret til grunn også for påfølgende plan, 2026-2031. Videre ble det gjort en gjennomgang av status på førrige plans prioriterte kulturmiljøer.

Kulturminneregistreringen ligger som vedlegg til Kulturmiljøplan Røst kommune 2026-2031, og gir en grundig oversikt over kommunens fysiske kulturminner. Listen har blitt oppdatert for å reflektere endringer i tilstanden til enkelte minner, samt de kulturminnene som har forsvunnet siden den første planen ble skrevet.

Målet for planen som ble påbegynt i 2024 var å “Identifisere satsningsområder ihht kulturmiljø - og samtidig gjøre en sårbarhetsanalyse av økt turisme, klimautfordringer og lokalmiljø.” En sentral utredningsoppgave ble derfor å innhente kunnskap og hvilke tiltak som kan gjennomføres for å øke antall besøkende og turister, og hva slags type turisme det er ønske om i kommunen. Dette er verdifull informasjon, spesielt med tanke på utviklingen av helårsturisme på Røst, men etter at planen ble presentert har kommunen vurdert saken og anser dette nå for å være på siden av det en kommunal kulturmiljøplan skal oppnå. Derfor ble kultursjef i Røst kommune, Mie Othelie Berg, bedt om å gjennomføre en revidering av planen i 2026, for å sørge for et tydeligere fokus på lokal kulturarv og verdiskapning, og hvordan dette kan best ivaretas for framtidige generasjoner.

Disse endringene utgjør ikke en fullstendig omskrivning av Sprovins originale plan, men baserer seg på arbeidet gjort av henne og Arkitektskap, i samarbeid med lokale samarbeidspartnere på Røst. De største endringene som er gjort er et skift i fokus, bort fra turisme og næring, og over til kulturarv som verdiskapning og noe som skaper tilhørighet, samt ivaretagelse av lokalt kulturmiljø. Listen over kulturminner fra planen for 2017-2022 har også blitt oppdatert for å reflektere dagens tilstander.

Planen legger rammene for arbeidet med kulturmiljø i planperioden 2026–2031, og skal vurderes årlig med hensyn til utvikling, endringer og behov for justeringer.

Mie Othelie Berg

Kultursjef, Røst kommune

Røst, mai 2026

2. Metode

For å sikre lokal forankring og kommunens rolle ble det innledningsvis i 2024 etablert en medvirknings-/referansergruppe for kulturmiljøplanen. Gruppen har bestått av: Kristian Stråmyr som representant for forvaltningen i Røst kommune; Anne Cecilie Pedersen, politisk valgt leder for utvalg for kultur og idrett; Hildegunn Pettersen, representant for frivilligheten (Fortidsminneforeningens lokallag, Røst) og for Røst næringsforening; og John Stenersen, som blandt annet er en av driverne av Røst fuglestasjon.

I tillegg til møter og befaringen med medvirkningsgruppen, ble det gjennomført intervjuer med Tore Ivar Johansen som eier Bryggehotellet, og Janne Andreassen, daglig leder på Kaikanten. Det ble også gjennomført et dialogmøte med riksantikvarens verdiskapningsprosjekt. Hensikten var å høste erfaringer fra tidligere arbeid med verdiskapning og kulturminner i kommunene.

Det ble gjennomført et dagsseminar med medvirkningsgruppen, samt flere digitale møter og telefonsamtaler med enkeltmedlemmer i gruppen. Arbeidet ledet til et forslag til ny kulturmiljøplan for Røst kommune, som etter planen skulle presenteres for Kommunestyret i 2025. Mie Othelie Berg og Mathilde Sprovin samarbeidet i sent 2025 om mindre endringer i planen, før Berg satte i gang en større revidering. Den reviderte planen skal presenteres for Kommunestyret i mai 2026.

Kulturmiljøplan 2026-2031 har følgende struktur:

- En presentasjon av planer og utredninger relevante for kulturmiljø.
- Gjennomgang og erfaringer av kulturminneplanen 2017-2022, med oppsummerende punkter.
- Satsningsområder for ny kulturmiljøplan.
- Tiltaksliste for Kulturmiljøplan 2026-2031.

3. Tilgrensende planer

Det eksisterer flere planer og utredninger med relevans for arbeidet med ny kulturmiljøplan for Røst kommune. Under følger først en oppstilling av de aktuelle dokumentene. Det gis deretter en mer detaljert fremstilling av de fem utredningene som spesielt har hatt reiseliv som tema.

Planer og utredninger med relevans for ny kulturmiljøplan:

- Regional kulturminneplan for Lofoten.
- Kulturminneplan for Røst kommune 2017-2022.
- Reguleringsplan Røst havn.
- Planstrategi 2024-2027 Røst kommune.
- Ny kommuneplan for Røst, arealdel, under behandling april 2025.
- Prosjektrapport Masterplan Lofoten. Fra ord til handling.
- Opplevelsesbasert næringsutvikling på Røst 2018/2019.
- Uberørt natur i tilrettelagte omgivelser? (fergeundersøkelsen).
- Det gode reiseliv.
- Fotefar mot Nord.

Prosjektrapport Masterplan Lofoten. Fra ord til handling: *Natur er drivkraft for besøk:*

Dette er en masterplan for Lofoten som reisemål. Som del av strategiarbeidet ble det undersøkt hvilke tiltak som kan sikre et tilstrekkelig volum av tilreisende, slik at servicetilbudene (overnatting, aktivitet og bespisning) kan opprettholdes også utenom sommersesongen. Følgende funn er spesielt interessante for Røst:

- Det bør være servicetilbud hele sesongen.
- Høyt volum av gjester, er en suksessfaktor for suksess.
- Arbeide med økt turisme bør rette seg inn mot nye og større kundegrupper (Nordlysturisme i Tromsø er et eksempel).
- Det bør utvikles og styrkes primærattraksjoner i lavsesong. Som eksempel her lister rapporten opp:
  - Nordlys og mørketid
  - Deltagelse i Lofotfiske
  - Nisjemarkedet

Opplevelsesbasert næringsutvikling på Røst 2018/2019:

Hensikten med dette prosjektet var å undersøke muligheten for en felles strategi for et fremtidig reiseliv på Røst, som både ivaretar lokalbefolknings ønsker, og samtidig staker ut en kommersiell næringsvei. Prosjektperioden var 2017-2020.

Funn:

- Det er ønske om å benytte turisme som et middel for stedsutvikling og økt reiselivsaktivitet.
- Reiselivet på Røst, liste over erfaringer fra perioden 2017-2020:
  - det er få aktører, og de som er, er hovedsakelig engasjert med overnatting og matservering/pub.
  - Det er gode muligheter for camping med telt og bobil.
  - Festivaler og kulturarrangement har vært viktig for kulturformidlingen.
  - Mat og historiefortelling har gitt gode utgangspunkt for kulturformidling.
  - Vedøya: natur, historie, kultur og natur.
- Prosjektet lyktes ikke helt å få med lokale aktører.
- Det var planer om en felles satsning, «pakketering» - men dette lyktes ikke.
- Det digitale kartet Opplev Røst, er overtatt av Røst næringsforening og integrert i reiselivsportalen visitrost.no.
- Røst næringsforening er virksom.

Det gode reiseliv:

Prosjektet Det gode reiseliv på Røst var initiert av Røst kommune, i regi av prosjektet Opplevelsesbasert næringsutvikling på Røst. Gjennom Det gode reiseliv ble det arrangert seminarer med lokalbefolkningen på Røst. Rapport herfra inneholder blant annet en liste over ulike kvaliteter på Røst, jobbet fram på seminaret. Lista er verdifull og kan danne grunnlag for en økt satsning på turisme. Her ble det blant annet foreslått:

- Opplevelsesbasert næring på Røst, med utgangspunkt i tørrfisk, Querini, lokal historie og sagn.
- Et museum for tørrfisk.
- Lett tilgjengelige opplysninger om ferjetider.

Uberørt natur i tilrettelagte omgivelser? (fergeundersøkelsen):

Rapporten forteller om turisternes møte med Lofoten sommeren 2018. For Røsts vedkommende er følgende funn interessante:

- Værøy og Røst er Lofoten for viderekommende, og gjerne kommer besøkende til Røst ved andre eller tredje gangs besøk til Lofoten.
- Turister søker til Røst for autentiske opplevelser med øyfolk, mat og kultur.
- Dagens tilreisende er i hovedsak fornøyde med 1-2 overnattinger på Røst, unntaket er fisketurister som har flere overnattingsdøgn.
- De besøkende fremhever kvaliteter på Røst, som å være tett på fiske og det autentiske, fisketuristen, selfieturisten, og muligheten til å fotografere naturopplevelser.

Fotefar mot nord:

Fotefar mot nord er et formidlings- og tilretteleggingsprosjekt av kulturminner som ble iverksatt og gjennomført i Nordland, Troms og Finnmark, samt Namdalen i Trøndelag på 1990-tallet. Ideen bak prosjektet var å formidle et utvalg av kulturminner, ett i hver kommune.

Fotefar mot nord-prosjektet er igjen aktualisert, nå i samarbeider med Sametinget og fylkeskommunene Trøndelag, Nordland og Troms og Finnmark. Prosjektet får støtte fra Riksantikvaren og fra Arktis 2030.

På Røst ble Pietro Querinis beretning valgt ut som Fotefar mot nord-prosjekt.

4. Kulturminneplan 2017-2022: Erfaringer

Utgangspunktet for Kulturminneplan for Røst 2017-2022 var et ønske om økt fokus på kulturminner som en ressurs på Røst. Planen omfatter en registrering av kulturminner i kommunen, samt en prioriteringsliste for den aktuelle femårsperioden (2017-2022). Hensikten med disse konkrete prosjektene var å gi et viktig signal til andre eiere av kulturminner på Røst, og viktigheten av å bevare disse.

Som del av arbeidet med ny kulturmiljøplan gjennomførte medvirkningsgruppa en gjennomgang av de prioriterte kulturminnene fra kulturminneplanen 2017-2022:

1. Gammelkirka:

Det var planer om bedret inngjerding, og tilrettelagt parkering.

Erfaringer: Ikke gjennomført

2. Gammelkirkegården:

Det var ønske om å istandsette steingjerdet ved kurs i tørrmuring.

Erfaringer: Ikke gjennomført.

3. Røst eldste kirkested:

Det var behov for ny informasjonstavle. Kirkestedet har tidligere vært skiltet gjennom Nordland fylkeskommunes prosjekt Fotefar mot nord, og skiltet var preget av sterk slitasje. Nytt informasjonsskilt er innvilget.

Erfaringer: Tiltaket ikke gjennomført.

4. Agnesstua:

Det var i 2017 konkrete planer om restaurering.

Erfaringer: Agnesstua er privat eid. Eiendommen har fått nye eiere, som har restaurert huset. Nye eiere benytter Agnesstua som feriehus.

5. Petra Henriksen-huset:

Det var ønske om at huset ble gitt en del fellesskapsløsninger gjennom venneforening, stiftelse eller lignende. Mulig aktiviteter kunne være møtelokale, salgsutstilling, kunst/fotoutstillinger m.m.

Erfaringer: Petra Henriksen-huset ble kjøpt av Røst historielag i 2017/18, og huset huser nå de overnevnte aktivitetene. Historielaget har også restaurert huset. I forbindelse med restaureringsarbeidene ble det gjennomført to/tre kurs i vindusrestaurering.

6. Steinnaustet ved Vangen/Litj-demma:

Det var i 2017 planer om å legge nytt torvtak på naustet, og rette opp steinmuren, særlig mot øst. Prosjektene var avhengig av ekstern støtte for gjennomføring. Naustet er egnet til formidling, og det er viktig med en plan for videre bruk.

Erfaringer: Tiltak ikke gjennomført, men det er p.t. innvilget UKL-midler til fasadene.

7. Brygga bygdetun-Meland kulturlandskap:

Røst kommunes tusenårssted. Viktig i formidling og et viktig opplevelsestilbud på Røst. Det var i kulturminneplan 2017-2022 listet opp flere prosjekter for aktivitet og vedlikehold. Det var også ønske om å utvide tomta rundt brygga og restaurere tilgrensende låve/fjøs.

Erfaringer: Det har vært lite aktivitet rundt Brygga bygdetun-Meland kulturlandskap. Ønsket utvidelse og erverv av tilgrensende låve/fjøs er ikke gjennomført. Det aktuelle fjøset har mange ulike eiere, og er nå svært forfallent

8. Gammelhuset i Varan. Håkonhuset:

Hus i privat eie. Det var i 2017 ønske fra eier om at museumsutstillinger og omvisninger skulle gjenopptas.

Erfaringer: Lite aktivitet.

9. Gårdshauger:

Det var i 2017 søkt og innvilget midler fra Fotefar mot Nord til et oversiktskart for formidling av gårdshaugene. Det var også ønske om en arkeologisk kartlegging, helst via overflatescanning, for å kartlegge gårdsanlegg på Røst fra Querinis tid. Dette som grunnlag for et fremtidig prosjekt om en rekonstruksjon av hus fra Querinis tid.

Erfaringer: Lite aktivitet.

10. Steinspenger og steingjerder:

Det var ønske om mer informasjon- og formidlingsarbeid. Det var også ønske om å gjennomføre flere kurs i tørrmuring.

Erfaringer: Ingen tiltak gjennomført.

11. Harald Nilsen-huset Kårøya:

Det var opprettet kontakt med Kulturminnefondet for sondering for tilskudd til kulturminnene på Kårøya. Det ble også opprettet kontakt med Nordlandsmuseet om et museumssamarbeid omkring tørrfisk. Det var ønske om å videreføre forskning på krykkjebestanden på Kårøya.

Erfaringer: Fortidsminneforeningen ervervet store deler av Kårøya i 2022, gjennom programmet Husbruk, som er finansiert av Stiftelsen UNI. Hensikten til Fortidsminneforeningen er å redde de to bryggebygningene (Nilsen- og Helgesensbrygga), samt Toralfhuset, fra forfall.

Taket på Nilsenhuset ble restaurert 2023/2024, med støtte fra Stiftelsen UNI og Kulturminnefondet. Det ble i den forbindelse oppført et eget krykkjehjell, Fortidsminneforeningen, NINA og Birdlife i samarbeid, med støtte fra Havbruksnæringen. Krykkjene ble flyttet fra taket på Nilsenhuset, og over i det nye hjellet.

Fortidsminneforeningen har også gjennomført sikringsarbeid på Helgesensbrygga, etter at deler av taket blåste av vinteren 2024. Det er gjennomført (midlertidige) rørleggerarbeider i Helgesensbrygga. Brygga benyttes p.t. til innkvartering av Fortidsminneforeningen.

Kårøya har også vært lokasjon for flere håndverkskurs i regi av Fortidsminneforeningen, som kurs i tekking med skifer, i tørrmuring, vindusrestaurering, og restaurering av laft. Foreningens arbeid har tiltrukket seg og engasjert mange frivillige, både lokale og tilreisende.

Kårøya har i tillegg vært objekt for et to-ukers kurs for studenter i landskapsarkitektur fra Arkitektur- og designhøyskolen i Oslo, i 2022 og 2023.

12. Toralfhuset:

Toralfhuset var i svært dårlig teknisk tilstand, og det var i kulturminneplanen 2017-2022 ønske om sikring og istandsetting. Kulturminneplanen hadde imidlertid ingen forslag til tiltak eller ansvar for arbeidene.

Erfaringer: Fortidsminneforeningen iverksatte strakstiltak på Toralfhuset sommeren 2021 og 2022, med å støtte opp det manglende hjørnet, samt å stabilisere lafteveggen ovenfor. I 2022 ervervet foreningen Toralfhuset. Planer for restaurering ble utarbeidet. Sommer 2024 var restaurering fase 1 ferdig. Dette har omfattet: Sikring av konstruksjonen, montere nytt hjørnevindu (der hjørnet manglet), restaurering og tilvirkning av nytt panel, samt restaurering av skifertaket. Restaureringsarbeidene er gjennomført av Fortidsminneforeningen, med støttet fra Stiftelsen UNI og Kulturminnefondet.

I forbindelse med restaureringen av Toralfhuset har Fortidsminneforeningen arrangert en rekke kurs i bygningsvern, samt engasjert frivillige både lokalt og tilreisende.

13. Brygge/sjøhus på Kankholmen/Bjurra:

Brygge i privat eie. Bygningen er sjelden og opprinnelig, men dessverre i dårlig tilstand.

Erfaringer: Brygga har ytterligere dårlig tilstand.

14. Dunværet på Grimsøya/Ærfuglrøkt:

Stor formidlingsverdi, og det er viktig at fremtidig bruk av e-husene oppmuntres.

Erfaringer: Dunværet har vært fritidssyssele i mange år, basert på engasjement og interesse hos grunneier. Dunværet har fått ny generasjon eiere, og er fortsatt i bruk som dunvær. Et anbefalt tiltak er å formidle den immaterielle verdien i dunværet. Dette kunne være del av formidlingsopplegg rettet mot skolen.

15. Gammen i Storfjellet:

Viktig for å formidle tidligere tiders bruk av fjella.

Erfaringer: I privat eie, og anvendes som fritidsbolig.

16. Fornminner i fuglefjellene:

I tillegg til å være fuglefjell er fjella rike på fornminner og spor etter menneskelig aktivitet. Det var med kulturminneplanen 2017-2022 ønske om å formidle

menneskelig aktivitet og kulturminner, og det var opprettet kontakt med fylkeskommunen om disse problemstillingene.

Erfaringer: Lite aktivitet i regi av Røst kommune og Nordland fylkeskommune. Fuglefjella har imidlertid vært sentrale i Elin Visters kunstprosjekt «Soundscape Røst».

17. Felles turbu i Storfjellet:

I forbindelse med arbeidet med kulturminneplan 2017-2022 og i samarbeid med folkehelsearbeidet på Røst, var det planlagt en felles turbu på kommunal tomt i Vestdalen i Storfjellet.

Erfaringer: Ikke gjennomført.

18. Flytende kulturminner:

Det var ønske om å bevare et eller flere tradisjonelle fiskefartøy.

Erfaringer: Ikke gjennomført.

19. Den immaterielle kulturarven:

Det var ønske om å intervju og skrive historier, gamle stedsnavn etc., mens det fortsatt finnes folk som har kjennskap til dem. Det var også ønske om en felles søkbar kartløsning med stedsnavn og kulturminner.

Erfaringer:

- Carl Schøyens arkiv, med brev, dagbøker og fotografier, er funnet og sendt Arkiv Nordland.
- Helge Awolds samling av intervjuer med gamle Røstværing er oversendt Arkiv Nordland.
- Det er utarbeidet en bibliografi om Røst, i form av et xl-ark, som ligger i litteraturparken.
- Det er gjennomført flere tiltak for innsamling av historier fra Røst: «På krakken» er arrangert på Querini pub og restaurant, der flere røstværing er i samtale om livet og havet. På visitrost.no er det samlet inn og publisert en rekke intervjuer med og om folk på Røst.
- Røst kommune har inngått en intensjonsavtale med Oslo Met, som samarbeidspartner for prosjektet *Lokal kulturarv som praktisk læringsarena - et*

skoleprosjekt med røtter i lokalsamfunnet. Forskningsprosjektet er et pilotprosjekt, hvor målet er å bruke lokale tradisjoner, kunnskap og kulturarv mer aktivt i lokal undervisning.

- Annet tiltak: det er ønske om et prosjekt knyttet til kunstneren Theodor Kittelsens opphold på Røst og Skomvær.

Kulturminneplan 2017-2022 – erfaringer oppsummert

Kulturminneplan 2017-2022 ble drøftet i medvirkningsgruppas heldagsseminar 14. november 2024. Gjennomgangen summeres opp i nedenstående punkter:

- Graden av gjennomførte tiltak i kulturminneplanen har langt på veg vært avhengig av eierskap, og ansvar. I tilfeller der ansvaret har vært uklart, har det vært lite aktivitet og gjennomføring.
- Det er vanskelig for privat eiere å følge opp planer og ønsker for istandsetting av deres kulturminner.
- Frivillige krefter har i perioden vært viktig for bevaring og utvikling av kulturmiljø, jamfør prosjektene med Petra Henriksen-huset og bygningsmiljøet på Kårøya.
- Det er ikke gjennomført tiltak for bevaring av Røsts flytende kulturminner.
- Den immaterielle kulturarven er styrket med flere avleveringer av historisk materiale til Arkiv Nordland.

Refleksjoner i medvirkningsgruppa:

- > Et tiltak for forbedring kan være at kommunen i flere tilfeller går inn med en rolle – enten for gjennomføring, eller som et bindeledd mellom private eiere og frivillige, og mellom tilskuddsordninger og forvaltningen.
- > Frivilligheten er en viktig aktør for kulturmiljø. Det bør tilrettelegges for, og bygges opp under, videre frivillig arbeid.
- > Det er potensiale for mer formidling av kultur- og naturarv som en sentral del av historien på Røst, som: Dunværet på Grimsøy, bruk av fjella med gammen på Storfjellet, felles turbu og fornminner i fuglefjella, og hjellene på Ystneset.

5. Ivaretagelse av kulturarv: erfaringer og satsningsområder

Forståelse og ivaretagelse av natur, kulturarv og kulturverdiene på Røst er viktig. Ikke bare som opplevelser for besøkende, men fordi dette former et viktig grunnlag i identiteten til Røst og til folket som bor her, og som har bodd her før. Å forvalte Røsts kulturarv vil hjelpe til å bygge en sterk følelse av tilhørighet og sted; bevare både fysiske og immaterielle kulturminner for nåtiden og framtiden; gi oss mulighet til å se lokale styrker, så vel som å knytte internasjonale bånd; skape nye næringer og arbeidsplasser for samfunnet, samt å trekke folk til kommunen, både de som ønsker å besøke øya, de som ønsker å komme hjem, og de som ønsker å etablere seg på Røst. Det bør derfor tilstrebes å ha lokalt eierskap og kontroll over tilrettelegging og formidling av disse. Ivaretagelse av kulturarven er viktige satsningsområder for Røst kommune framover.

To tiltak vil stimulere denne satsningen:

1. Kommunen og eiere bør ha tilgang på bygningsvernrådgivning, samt gis kjennskap til håndverkerfirmaer med kompetanse om kulturminner og gamle hus.
2. Eksisterende SEFRAK-registrering bør oppdateres og suppleres med krigsminner og etterkrigsarkitektur, med særlig vekt på å dokumentere endringer, tapte kulturmiljøer og bevaringsverdier. Arbeidet bør kartlegge hva som er tapt og bevart, samt hvilke tiltak som kan bidra til videre bevaring.

Utenom disse tiltakene er det potensiale for videreutvikling innenfor flere felt, blant annet for å styrke formidlingen av Røsts kultur- og naturarv. Dette gjelder spesielt tiltak som fokuserer på immateriell kulturarv, noe det var ønsket å få større fokus på i den nye Kulturmiljøplanen. Innenfor dette er tørrfiske kanskje det viktigste eksemplet. Den kan og har blitt formidlet på mange ulike måter, for eksempel gjennom møter med kokker eller besøk på tørrfiskloft.

Pilotprosjektet *Levende kulturarv som praktisk læringsarena*, som ble satt i gang på Oppvekstsenteret i 2026, fokuserer i stor grad på immateriell kulturarv, spesielt tradisjonshåndverk og kunnskap. Her har blant annet lærerne fått innføring i kavvelbinding, med mål om at dette håndverket kan videreføres i undervisningssammenheng eller på andre måter deles med yngre generasjoner. Dette samarbeidet med Oslo Met belyser også hvor viktig

det er at barna som vokser opp på Røst får en solid forankring i lokal kulturarv og historie. Kunnskap om egen hjemplass og historie vil gi fostre stolthet og en følelse av tilhørighet og eierskap hos unge Røstværingar, og kommunen bør legge til rette for at yngre generasjoner skal få ta del i, oppleve og potensielt videreføre immateriell kulturarv og lokale tradisjoner.

Prosjektet går også inn i vidare arbeid med å dokumentere lokalhistorie og håndverk, og videreføre disse før de forsvinner.

Det er pågående arbeid om en videreføring av Pilegrimsleden fra Nidarosdomen til Trondenes kirke i Harstad, kalt Hålogalandsleia. Arbeidet gjennomføres i samarbeid med Nordland fylkeskommune, med Gildeskål kommune som prosjekteier sammen med Muskat AS. Disse planene inkluderer Røst som et nøkkelsted, grunnet koblingen mellom Røst og Nidaros gjennom Querinihistorien, alterskapet som fremstiller Olav den hellige, samt det gamle kirkestedet, som antagelig er det Querini nevner i sin beretning.

En intensjonsavtale ble inngått mellom Røst kommune og Gildeskål kommune i 2026, og arbeidet fortsetter. Satsningen og tilretteleggingen vil være å holde Røst kirke åpen for pilgrimmene, slik at de kan oppleve alterskapet med Olav den hellige. Querinihistorien er også interessant i Pilegrimsleden, samt det gamle kirkestedet, som er det Querini antagelig nevner i sin beretning. Pilgrimmene vil ha behov for overnatting og bespisning.

Private eiere av kulturmiljø

Erfaringer fra Kulturminneplan 2017-2022 viser at det er behov for at noen tar ansvar. Videre avdekker gjennomgangen at det er enklere med kulturmiljø i kommunalt eie, kontra privat eie. Intensiver som tilskudd, rådgivning og oppfølging kan være utslagsgivende.

Fortidsminneforeningens forsøk med ambulerende bygningsvernsenter skapte engasjement. Riksantikvaren anbefaler at eiere av kulturminner har tilgang til gode rådgivningstjenester, som et tiltak for å ivareta kulturmiljøene våre. Røst kommune er et for lite samfunn til en fast bygningsverntjeneste. En løsning kan imidlertid være å etablere et ambulerende bygningsvernsenter. Dette er et tiltak som kommunen kan gjennomføre i samarbeid med frivilligheten. En løsning kunne være at kommunen stilte midler til disposisjon for å hente inn en ressurs en uke i året, og at de frivillige står for gjennomføringen.

Innhentet ressurs kan være en håndverker, antikvar eller bygningsvernkonsulent/rådgiver. Det er viktig at Røst kommune har tett kontakt med kunnskapsmiljøer for praktisk hjelp og

kompetanse om bygningsvern, og kommunen bør også tilstrebe å etablere en bygningsvernrådgivning. Mulige kunnskapsmiljø kan være Bygningsvernssenter Vefsn/Helgeland Museum. Innhentet ressurs bør ha kunnskap om eldre byggeteknikker, vedlikehold og restaurering, men også kjennskap til forvaltning og ulike tilskuddsordninger for ivaretagelse av kulturmiljø.

Frivillighet og kulturmiljø

Frivillige krefter på Røst har tatt stort ansvar for kulturarven. Innsatsen manifesterer seg spesielt i konkrete bygningsvern- og restaureringsprosjekter, gjennomført i regi av frivillige: Petra Henriksen-huset som er restaurert av Røst Historielag, og bygningsmiljøet på Kårøya, i regi av Fortidsminneforeningen, samt Ettetanken på Lyngvær. I tillegg til dette tar de frivillige stort ansvar for formidling og kunnskapsdeling om kulturarv og bygningsvern. Erfaringene med ambulerende bygningsverntjeneste har som nevnt over vært gode.

De frivillige rundt prosjektet på Kårøya har som en del av sitt engasjement gjennomført flere kurs i bygningsvern og flere dugnader. I 2024 gjennomførte Fortidsminneforeningen også en dag med befaringer og rådgivning, om restaurering og istandsetting, til private eiere på Røst. Tilreisende tradisjonshåndverkere var hentet inn som kursholdere, og disse ble stilt til disposisjon i rådgivningen. Dette fikk form av en ambulerende rådgivningstjeneste for bygningsvern.

Petra Henriksen-huset er kommet langt i restaureringsprosessen. Historielaget, som eier og forvalter huset, planlegger videre arbeid, med mål om å tilrettelegge for ny bruk av bygget, spesielt i undervisningssammenheng. Per 2026 eksisterer det planer om installering av varmepumpe og utbedring av andre etasje, hvor gulvet i noen av rommene må sikres. De holder åpent i sommersesongen, samt ved forespørsel. Planer om restaurering av en sjå tilhørende bygget måtte dessverre skrinlegges da sjåen ble ødelagt i en storm rundt nyttår 2026.

Fortidsminneforeningens arbeid med Kårøya vil pågå i flere år fremover. Arbeidene vil omfatte restaurering av bygningsmassen. Foreningen er også i en prosess med fremtidig bruk og eierskap av bygningsmiljøet. Fortidsminneforeningens lokallag Røst ble etablert i 2024. Lokallaget, sammen med historielaget, utgjør en viktig ressurs for historie og kulturarv på Røst.

I tillegg til disse to prosjektene bør også “Ettertanken” omtales. Idéen om å transformere det gamle vanntårnet på Lyngvær til en ‘tenketank’ stammer fra Per og Charlotte Fugelli, og ble gjennomført av filmfotograf Martin Otterbeck. “Ettertanken” fungerer både som et utkikkspunkt og et minnesmerke til Per Fugelli, og kan også leies som kontorplass. Tanken er åpen for besøkende og forvaltes av en venneforening.

6. Kulturmiljøplan 2026-2031 – Tiltak:

Røst kommunen har en nøkkelrolle i satsningsområdene for kulturmiljø. Både som eier, som bindeledd mellom private eiere og fagmiljø, som initiativtaker og tilrettelegger for utvikling av turisme og lokalt næringsliv på Røst.

For å sikre kulturmiljøverdiene på Røst, og for at kulturarv kan være en ressurs i en bærekraftig satsning for turisme og lokalmiljø, spesifiseres arbeidet med kulturmiljø i følgende tiltak:

- Røst kommune bør gjennomføre en oppdatering av eksisterende SEFRAK-registrering innenfor planperioden (2026–2031).
- Røst kommune søker å være bindeledd mellom private eiere, kunnskapsmiljø og tilskuddsordninger for kulturarv.
- Røst kommune bidrar til at skoleelever ved Røst oppvekstsenter får et forhold til Røsts historie og kulturarv gjennom formidlings- og undervisningsopplegg.
- Røst kommune viderefører samarbeidet med Gildeskål kommune og Nordland fylkeskommune i utviklingen av Hålogalandsleia.
- Røst kommune arbeider for et ambulerende bygningsvernssenter i samarbeid med frivillige.
- Røst kommune viderefører arbeidet med UKL-midler.
- Vekst og næringsutvikling i og ved havet bygger også opp under kulturarven og viser samtidig samfunnets utvikling av kulturmiljø gjennom historien. Røst kommune søker å være bindeledd mellom disse fagfeltene.
- Røst kommune utforsker metoder for lokal forankring av kunnskapsformidling og tilrettelegging for besøkende.
- Kulturmiljøplanen vurderes årlig med hensyn til eventuelle endringer i lokalt kulturmiljø.

*Riksantikvarens tilskuddsordning *Tilskudd til verdiskapingsarbeid på kulturminneområdet* (verdiskapingsmidler) kan være en mulig finansieringskilde til flere av tiltakene for kulturmiljø på Røst. Det kunne her utarbeides en søknad som omfattet en ny SEFRAK-registrering, en ambulerende bygningsverntjeneste og vertskapsskole for unge Røstværingar. Riksantikvarens tilskuddsordning har to årlige søknadsfrister: 31. mars og 1. november.

Vedlegg I: Kulturminner på Røst. Kortfattet geografisk oversikt for kommunen.

Røstlandet og nærområde

Grimløya

På Grimsøya er det rester etter støer i sundet mot Meøya. På Meøya er det kaianlegg fra tidligere tiders drift.

Ehus på Grimsøya

Det drives landbruk med sauehold i området. Velpleiet kulturlandskap.

Hus på Gnr. 2 bnr. 36 er flyttet fra Glea. Ellers er det ikke SEFRAK-registrerte hus på Gremløya. Det er imidlertid gjenbruk av byggematerialer her som andre steder på Røst. Blant annet på fjøs på gnr. 2 bnr. 36.

Bruk av drivtømmer i syllstokk. Uthus Gnr. 2 Bnr. 16.

Ystnes

På Ystnes er det flere hus av eldre dato. Flere bygninger er SEFRAK-registrerte. Området preges av boliger, samt aktiv landbruksdrift med sauehold. Velpleiet kulturlandskap.

Flere særpregete våningshus fra tiden før og etter 1900: Gnr. 2, Bnr. 5, Gnr. 2, Bnr. 31 våningshuset skal ifølge SEFRAK-registrering være flyttet fra Stamnes). Nederst på Ystnes, Gnr. 2, Bnr. 1, er det våningshus og fjøs fra 1800-tallet.

Ystnes preges også av relativt omfattende gårdshauger, som er dekket av eksisterende bebyggelse og av liten interesse for formidling.

Gårdshaugen Toftan (Gnr/Bnr. 2/2, 2/5 og 2/61) er imidlertid godt synlig fra veien og relativt godt bevart, da den ikke er dekket av nyere bebyggelse, med unntak av flere eldre jordkjellere gravd delvis inn i haugen.

Bilde: Universitetet i Tromsø

Avbildet er dreid sjakkbrikke i hvalrosstann, funnet i Ystnes under potetopptaking. Brikken er fra middelalderen. Det kan tenkes at denne er laget i Bergen, der det fantes boder der man tilvirket gjenstander av hvalrosstann.

Brasen

I Brasen og på Nesset (mellom Brasen og Ystnes) er det enkelte eldre bygninger, som er ombygde.

Dette gjelder Gnr. 3, Bnr.

11, Gnr. 3 Bnr. 2 (opprinnelig del fra før 1900) og Gnr. 3, Bnr. 9/28 (Fra 1904)

Relativt intakte murer til et steinnaust på Gnr. 3, bnr. 15, flere andre rester av steinnaust på Kongsjorda, Gnr. 4 Bnr. 1. Det er for tiden ikke landbruksdrift i Brasen/Kongsjord, og området bærer preg av gjengroing. Brasen har to registrerte gårdshauger. Den ene er delvis dekket av bebyggelse. Ved gårdshaugen Brasen 2 (reg. i Askeladden, gnr. 3 bnr. 9/28) har det ikke stått bygninger på lang tid, med unntak av en eldre jordkjeller. Området Brasen-Kongsjord er omfattet av regional kulturminneplan.

Området i nord preges av steingjerder. I yttergjerdet i Brasen og på Kongsjorda (Gnr. 3 bnr.28 og Gnr. 4 bnr. 1) er det også doble steingjerder med steinfyll i midten, noe som er uvanlig på Røst. Det er også et interessant kulturminne mellom Brasen/Ystnes og Klakken:

Gamle Ystnesveien med Tangsponga. Dette er den gamle veien til Ystnes.

Tangsponga er den største steinsponga på Røst og har ukjent byggeår, men er utvilsomt fra før

1900. Det er også rester etter eldre støer og små kaianlegg i området ved Tangsponga. Før Tangsponga kom og sperret av innerste delen av vågen, har nok området nordvest for sponga vært en av adkomstene til den eldste kjente kirka på Røst for dem som bodde i Storfjellet.

Dette kirkestedet ligger mellom vannbassenget og flyplasstripa. (Se egen omtale)

Tangspanga.

Glea. Lilleglea

På Glea er det en rekke interessante kulturminner, og området er omfattet av regional kulturminneplan.

Telegrafstasjonen er fra 1920-tallet og var opprinnelig i Jugendstil. Telegrafens spilte en viktig rolle i den tidligste telegrafhistorien her i landet. Maskinhuset hadde opprinnelig stil, men dette er dessverre revet.

Under telegrafstasjonen/Tippen er det kulturminne fra krigen, en bunker/bomberom inn i fjellet. Inngang fra øst.

Bolighuset på Tippen er opprinnelig fra 1850-tallet (Kittelsen har tegninger herfra), ombygd i første halvdel av 1900-tallet til drakestil/historisme. Særpreget og velholdt bygningsmiljø.

Fra Tippen

Rorbuene på Gleskjæret er svært interessante kulturminner. De brukes fremdeles som rorbuer. Flere av buene skal være flyttet fra Lofoten på 1800-tallet. Disse kan da teoretisk ha tømmer fra før 1800-tallet. De har også verdi i det faktum at de fremdeles brukes som rorbuer av fiskere, ombygget for å tilfredsstille nåtidens krav.

På Lilleglea er det en opprinnelig rorbu på Gnr. 2 Bnr. 26. Denne kan være eldre enn 1900.

Tyvsøy

På Tyvsøy er det ikke mange SEFRAK-registrerte bygninger som står, men området er fullt av interessante kulturminner. Det knytter seg tradisjon til jektefart med stedsnavnet Jektvågen.

Flere tidstypiske bolighus fra første halvdel av 1900-tallet.

På Gnr. 5 Bnr. 1, Røst Sjømat, er brygga lengst mot sør av eldre dato. Her kan det være materialer fra 1800-tallet. Det samme kan sies om den typiske rorbua som ligger vendt mot Kårøysundet, rett nord for fergekaia.

Fiskarheimen, bygget ca. 1920, ruver over denne delen av Røst. Det er et bygg av store dimensjoner og er et landemerke på Røst. På loftet er lagret en rekke ting som forteller om den lange og varierte bruken av bygget.

To gamle brygger (brukt som fiskemottak, beboelseshus og butikk m.m) som har bevart mye av sine opprinnelige detaljer, er på Gnr. 5, 63 (A.Johansen) og Gnr. 5, Bnr. 118 (Bråbua).

Rett nord for Røst bryggehotell og eid av hotellet, står en gammel rorbu flyttet fra lenger nord på Tyvsøya. Denne brukes til fotoutstilling.

Stormbua (på Gnr. 5, Bnr. 9) er en bu som er flyttet fra Lilleglea. Bua er fra 1800-tallet. Den er istandsatt og brukes til utleie.

Stormbua

Kalvøy

Ingen registrerte bygninger i SEFRAK. Våningshus fra 1920, relativt intakt i stil. Det er rester etter steinnaust på Gnr. 5 Bnr. 20/46.

Det står en eldre låve/fjøs på Gnr. 3 Bnr. 13. Adinefjøs fra Nesset (Fra Gnr. 11 Bnr. 46). Har tidligere blitt flyttet til der den sto i Nesset. Låve/fjøs av den gamle typen med bratt tak.

Denne kan være av de aller eldste på Røst, sannsynlig fra midten av 1800-tallet.

Kalvøy var tidligere egg og dunvær. Usikkert om det er rester av dette.

Klakken

Dette er en av de gamle bosetningsområdene på Røst. Det finnes også sagn om høvdingen Knut og Kristian i Klakken. (Svendsen, s 37-39) Det er litt uklart hva som ligger i betegnelsen, men det tyder på at det har vært et sted av betydning. Det var også jekteskipperer som bodde i Klakken.

Det er en mulig gårdshaug i Klakken.

Rett øst for Klakkbrua er det en pent muret steinspong.

På Omundholmen er det rester etter tidligere buer, samt en oppmuret steinkai.

På Gnr. 5 Bnr. 37 står det en fjøs av gammel type, med torvtak.

På Gnr. 5 Bnr. 24 er det et gårdstun, med våningshus, uthus og sjøskjå. Våningshuset er fra 1880-tallet. Velpleiet kulturlandskap og et langt intakt steingjerde. Deler av Klakken brukes fremdeles til landbruksdrift.

På Gnr. 5 Bnr. 12 er det et fjøs av eldre type (sannsynlig 1800-tallet). Våningshuset er fra tidlig 1900-tall, men karakteristisk og med intakt skifertak.

I Tenderhågen (Gnr. 6 Bnr. 17-19) er det to hus av eldre dato, samt en typisk jordkjeller.

Stamnes

Dette er også et område med lang bosetningshistorie, men det er ikke funnet rester av gårdshauger her. I Stamnes (delvis innen regional kulturminneplan) er det et kulturmiljø som spenner fra hus i nordlandsstil fra slutten av 1800-tallet (6/1), via

sveitserhus fra de første årene av 1900-tallet (6/3 og 6/40), husbankhus, funkishus og hus bygget på 1980-tallet.

Fjøs/låve på Gnr .6 Bnr. 1 er av en eldre type og sannsynligvis fra siste halvdel av 1800-tallet. Restaurert torvtak. Syllstokker av rekved, noe som skulle være svært motstandssdyktig mot råte. Fjøs på Gnr. 6 Bnr. 40 har tømmer fra et gammelt våningshus som opprinnelig ble flyttet fra Stamnes, til Sørsandøya og så tilbake igjen. (Kristen Andersa-stua). Området er preget av bevarte gårdsanlegg og det er flere bevarte driftsbygninger. Området preges delvis av aktiv landbruksdrift, med slått og beite av sau, for tiden kun på gnr. 6, bnr. 3.

Fra Stamnes, Gnr. 6 Bnr. 3.

Grav/Hammer

Som navnet Grav sannsynligvis antyder, er dette et område som har lang bosetningshistorie, og der det ikke er usannsynlig at det finnes graver fra før-kristen tid. Det er omfattende gårdshauger på Grav. Et flott og velpleiet kulturlandskap med steingjerder og jordkjellere.

Gnr. 8 Bnr. 12 har et intakt gårdsanlegg fra tidlig 1900-tall. Våningshuset har blitt flyttet minst en gang før (personlig meddelelse Gudrun Jørgensen), så tømmeret er fra 1800-tallet.

Gnr. 8, Bnr. 12

Ytterst på Hammar, Gnr. 7, Bnr. 13, står det et eldre hus med uthus som også har et svært opprinnelig preg. Området rundt er preget av mye pen tørrmuring av stein. Gnr. 7, bnr. 14 er et velholdt lite våningshus i nordlandstil.

Nederst i Grav er også et opprinnelig lite Nordlandshus. Sannsynlig opprinnelig fra 1800-tallet (ifølge SEFRAK-registrering)

Brygga/ Meland

På Brygga og Meland er et særpreget kulturlandskap med mange steingjerder. Her er også en stor gårdshaug på gnr. 9 bnr. 3 og gnr. 9 bnr. 6, samt flere andre fornminner.

Våningshus på Gnr. 9 Bnr. 3 er fra et eldre stabbur. Våningshus på Gnr. 9, Bnr. 38 er opprinnelig et gammel nordlandshus fra før 1900.

Brygga bygdetun.

Brygga bygdetun er Røst kommunes tusenårssted og et viktig kulturminne i kommunen. Brygga med våningshus, rorbu (delvis ombygd til fjøs), rester av steinnaust og Alidastua er kommunal eiendom.

Brygga er et gammelt handelssted fra siste halvdel av 1800-tallet. Her var to store våningshus, en nordlandslån, som ennå står, og et i sveitserstil (Reiertsalen), som ble flyttet til Henningsvær i Lofoten. På Brygga var poståpneri (Meland), dampskipsanløp, butikk, rorbuer, brygger/sjøhus, samt landbruksbygninger.

Brygga har stort potensiale til formidling og ligger i et flott og særpreget kulturlandskap. Mer om Brygga i prioriteringslista.

Inndyr

Her er det flere SEFRAK-registrerte bygninger. Våningshus fra midten av 1800-tallet. Særpreget våningshus fra tidlig 1900-tall og sjøhus fra 1800-tall mot sjøen på Gnr. 9, bnr. 4. Deler av sjøhusene har blitt revet i senere tid.

Steinnaust Vanna med Sjøhus på Inndyr bak

På neset mellom Inndyr og Brygga, Pisselen, står murene etter et stort steinnaust av samme dimensjoner som naustet på Vangen/Litj-Demma.

Vangen-Skutneset

På Vangen og ved Skutneset, Gnr. 10 Bnr. 15 og Gnr. 10 Bnr. 11 er det en rekke eldre bygninger. Våningshuset på Skutneset, er sannsynligvis fra 1800-tallet, kjøpt på auksjon i Klakken og flyttet til Skutneset. Flere intakte fjøs og skjåer i området. Sannsynlig gjenbruk av materialer.

Også bygningene på Gnr. 10, Bnr. 15 og 31, er av eldre dato. Her er våningshus og to fjøs med sannsynlig opprinnelse fra 1800-tallet.

Steinnaustet på Litj-Demma, også omtalt som steinnaustet på Vanna, er med i regional kulturminneplan. Dette steinnaustet er fra før 1883 og er det siste intakte av sitt slag på Røst.

Steinnaustet på Litj-Demma sett fra sør og fra innsiden (under)

Neset med Skau

Området Skau-Neset er et område som er særdeles rikt på kulturminner. Det er en viktig gårdshaug på Skau/Skaudungan, samt gamle graver i området. Bosetningen på gårdshaugen begynte trolig i vikingtiden (ca. 800-900). Det er gjort en rekke interessante funn som vitner om handel og velstand, blant annet en løvefigur i elfenben og en siselert gullring fra middelalder.

Gammelt nordlandshus på Skau. Gnr. 10 bnr. 4.

Området Nessvågen, inkludert Skau, er utpekt som viktig i kulturminneplan for Lofoten. Her fremheves den kontinuerlige bosetninga tilbake til jernalderen.

Petra Henriksen-huset, fra før 1883. Gnr. 12, Bnr. 2.

Det er en rekke SEFRAK-registrerte bygg i området. I tillegg har det vært mye gjenbruk av materialer. Det er flere bygg som skal ha materialer fra gammelkirka som ble reves rundt 1900, før nykirka ble oppført. Det skal da ha blitt holdt auksjon der både gjenstander og gulv, kledning etc. ble solgt. Det har blitt opplyst at i Sandgata har bolighus Gnr. 11, Bnr. 11 og Gnr. 11, Bnr. 15 materialer, blant annet gulv, fra gammelkirka. Agnesstua i Bakkgerdet, Gnr. 11 Bnr. 54, har listverk og panel fra gammelkirka. På Vangen har Gnr. 10 Bnr. 15 (eier Oddmund Ekrem Nilsen) blant annet gulv og muligens trapp fra gammelkirka.

Mathildestua fra tidlig 1900-tall. Gnr. 11, Bnr. 5.

Gjenbruk fra gammelkirka. Fra Agnesstua. Usikkert om dette er inntakt per 2026.

Ramholmen

På Ramholmen øst for Nessvågen er det rester etter store kaianlegg. Et tidligere våningshus, Serinehuset, er flyttet fra Ramholmen og står nå som utleiebolig til turister på Færøya.

På Ramholmen står en av de siste originale rorbuene på Røst. Rorbua er omfattet av regional kulturminneplan.

Fra Inndyr mot bua på Ramholmen. Stavøya i bakgrunnen.

Marka

I marka finner man det eldste kjente kirkestedet på Røst, mellom vannbassenget og flyplassen, langs stien som går fra miljøstasjonen. Steinmuren er godt synlig på nært hold. Stedet er også markert med et informasjonsskilt.

Informasjonsskilt ved eldste kjente kirkested på Røst. Det er sannsynligvis denne kirken Querini nevner i sin beretning.

Dette er et kirkested fra middelalderen. Det skal også være funnet gjenstander fra vikingtid i området, noe som kanskje kan tyde på et tidligere hov i tiden før kristendommen ble innført. (En overgangsperiode som sikkert var ganske spesiell på et så isolert sted som Røst).

Ved Ånhammarn, på flaten før oppstigningen mot toppen, mot øst, er det en rekke steinsatte fordypninger i terrenget, ca. 1-1,5 m brede og ca. 2 m lange. Dette er uregistrerte kulturminner.

Det er en rekke kulturminner knyttet til eldre og nyere tids gåsejakt i området, i form av steinsmurte jaktskjul. Noen av disse er med sikkerhet 60-70 år gamle, de kan godt være eldre.

I naturreservatet er enkelte slike skjul blitt revet ned i nyere tid.

Ute på Øyran er det rester etter fundamenter for seilingsmerker og relativt omfattende saueskjul. Det er også sannsynligvis rester etter tarebrenningsgroper, som var en viktig biinntekt i tidligere tider. (Nevnes bl.a i Carl Schøyen, Nord i Værene fra 1915).
Bilde av tarebrenning i Røstkalender.

Sentrum-området rundt skole-kirke

Området fra skolen og nordover består av nybygde hus. Det samme gjelder området vestover mot Grav og Varan. Det er imidlertid gjenbruk av tømmer flere steder.

Det er opplyst at det i alle fall er gjenbruk av tømmer på uthus ved Gnr. 8, Bnr. 24, Gnr. 8, Bnr. 64, (Flyplassveien og Trenykveien) Gnr. 6 Bnr. 20, Gnr. 7, Bnr. 21 (Kjerkveien) og Gnr. 10, Gnr. 19.

Nykirka er en tømret langkirke fra år 1900. Pent og interessant interiør i jugendstil. Alterskapet er en av de mest verdifulle kulturminner på Røst og er laget omkring 1520. Dette skapet har dermed vært i alle de kjente kirkene på Røst. Kirka er listeført av Riksantikvaren.

Gammelskola er fra midten av 1930-tallet.

Kårøy

På Kårøy er det en rekke kulturminner fra perioden ca. 1880-1930. Dimensjonene vitner om den store aktiviteten som det en gang var på øya.

Harald Nilsen huset fra ca. 1914 nærmest i bildet. Her er det mange interessante bygningsdetaljer. Kan være et aktuelt sted for turisme og forskning, men det trenges en omfattende planlegging. Første trinn vil være å sikre taket.

Detalj av skåret motiv. Fra Hoset-huset

Det eldste nåværende huset på Kårøya er Hoset-huset fra sent 1800-tall. Treskjærer og byggmester Hoset har stått for flere hus i sveitserstil på Værøy og Røst, blant annet i Stamnes og muligens også Thorsen/Thoralf-huset på Kårøya. Se Kulturmiljøplan 2026-2031 for oppdatert informasjon om Fortidsminneforeningens arbeid på Kårøya, hvor større restaureringstiltak har blitt gjort siden 2022.

Kankholmen/Bjurra

Her står ei brygga som tidligere også ble brukt til beboelse for fiskere. Ukjent byggeår, men sannsynlig samme tidsperiode som byggene på Kårøya, ca. 1880-1920. Legg merke til de to pipene og intakt skifertak. Bryggen brente dessverre ned i 2025 før restaureringstiltak kunne settes i verk.

Lyngvær og Røsslyngvær

Lyngvær har vært lite kartlagt i denne omgang (og tidligere). Her gjenstår det arbeid. I Lyngværsundet er det store kaianlegg etter tidligere tiders virksomhet. Fremdeles står her noen viktige kulturminner. Disse er i familien Pedersens eie og benyttes som fritidsboliger.

På Gnr. 7 Bnr. 8 (familien Olsen sin eiendom), som er en omfattende eiendom, er det en rekke kulturminner. Blant annet ent våningshus med fjøs fra 1950-tallet, i original stand oppe i det lille dalføret midt på øya. Lenger mot vest/sørvest er det et gammelt fiskebruk, samt to eldre nordlandshus.

Under kartlegging sommer 2016 utført av Nordland Fylkeskommune og Tromsø Museum ble det funnet spor etter bosetning fra bronsealder nord for vannbassenget på øya.

Familien Olsens våningshus og fjøs på Gnr. 7, Bnr. 8. Vanntårnet i bakgrunnen.

Det gamle vanntårnet med vannbasseng på Lyngvær er interessant, da det vitner om hvordan man tidligere fikk vannforsyning til Røst.

Røsslyngvær har også en rekke kulturminner. Det er rester etter festene etter et stort seilingsmerke som sto på høyeste punkt. Langs vestsiden av øya er det flere rester etter virksomhet helt opp til nyere tids lakseoppdrett. Det er også murer etter buer og et oppmuret kaianlegg i tilknytning til vannbassenget på øya. Røsslyngvær har gode havneforhold, og med tilgang til ferskvann har det vært en viktig havn for tilreisende fiskebåter.

Røstøyan og Nykan

Ute i fjella er det en rekke interessante kulturminner som strekker seg over en svært lang periode, helt fra de første kjente spor av menneskelig aktivitet i Røst.

På Vedøya er det særlig mange spor i Hyttebukta/Grindteigen. Det er en rekke støer langs fjære, ca. 16 stk. Det er hustuffer fra yngre steinalder til jernalder. Fra grophus til runde gammetuffer. Her er det mulige samiske kulturminner. (Minst) en nedrast fangstbu.

Den eneste hytta som i dag står, ble oppført rundt 1960. Det har blitt opplyst at materialer til hytta kom fra et gammelt hus i området rundt Inndyr (ubekreftede opplysninger). Hytta eies i dag av staten, ved Norsk Institutt for Naturforskning.

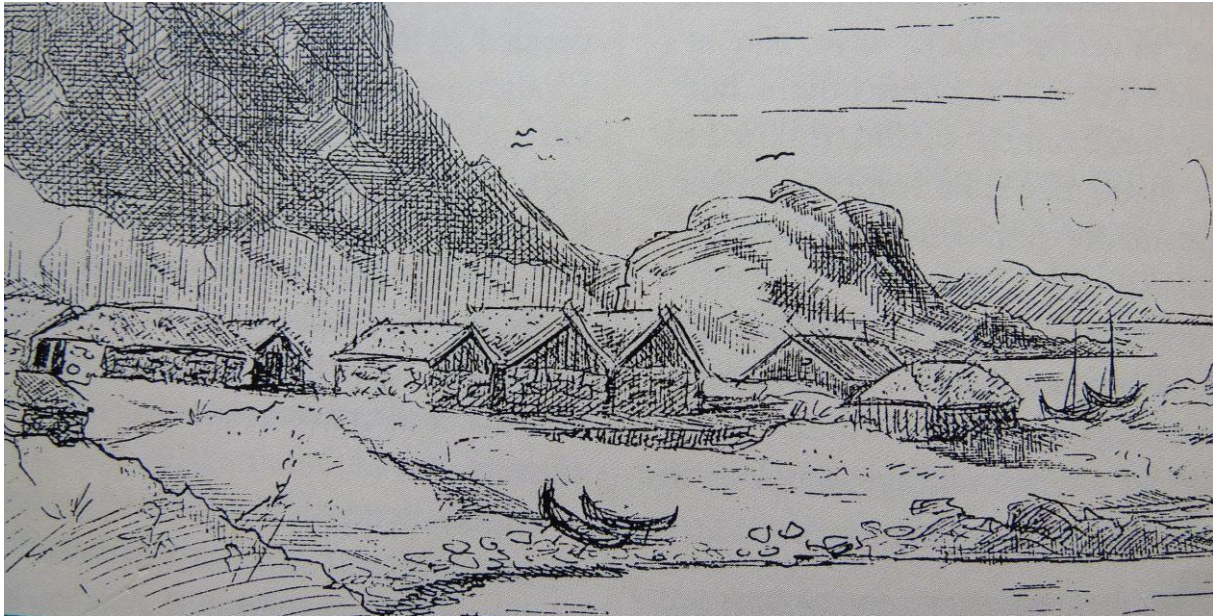
I Bunesbukta, mot sør, blant annet på og rundt Hundneset, er det tydelige rester av en rekke gamle bygninger. Det er også rester av nyere konstruksjoner, med støypmur. På østsiden av Vedøya er det rester av bebyggelse på Leinner og på Dalteigen.

I Storfjellet er det registrert komplette gårdsanlegg, med bl.a våningshus, uthus, fjøs og naust, på Sand og ved Husan.

Det er også tufter oppe i Austdalen og på østsiden, ved Eidet. Ovenfor fangstbua Gammen i Austdalsskjæret, skal det være en liten brønn. Det er åpenbart flere oppkommer på Storfjellet, blant annet i nærheten av Sand og Husan, da tilgang på ferskvann var viktig. På Sand er det rester etter en demning. Viser til grundigere oversikt i Kulturminnesøk/Askeladden, samt prioriteringsliste.

På Trenyken, i en dyp brenningshule som kalles Helvete, ble det i 1992 påvist hulemalerier fra steinalderen. Det er også en brenningshule på Vedøya, kalt Vishellarn, rett ovenfor Grindteigen. Skulpturen Reiret/ Il Nido er plassert nedenfor åpning. Usikkert om denne er undersøkt, den er åpnere og mindre dyp en den i Trenyken. Det finnes en utførlig og interessant beskrivelse av Helvete på Kulturminnesøk.

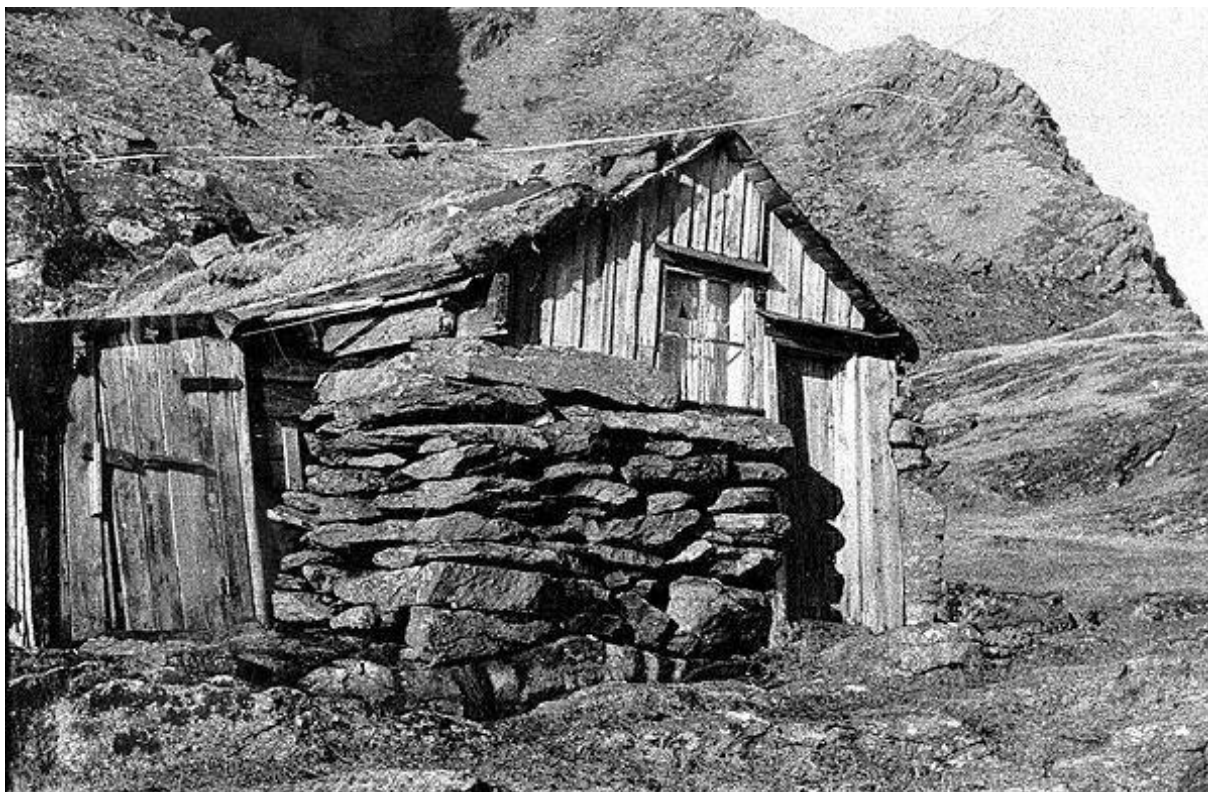
Det er også en rekke nyere kulturminner, i form av fangstbuer, på mange av de større øyene. Viser til prioriteringsliste.

Skisse av hvordan Sand i Storffjellet kan ha sett ut. Tegning: Hans Arne Hansen

Bilde av gjenstand funnet ved gårdshaugen på Sand. Det er et øre fra en bronsekjele. Den er typisk for 1200 og 1300-tallet. Det er sannsynlig at kjelen ble laget på 1300-tallet.

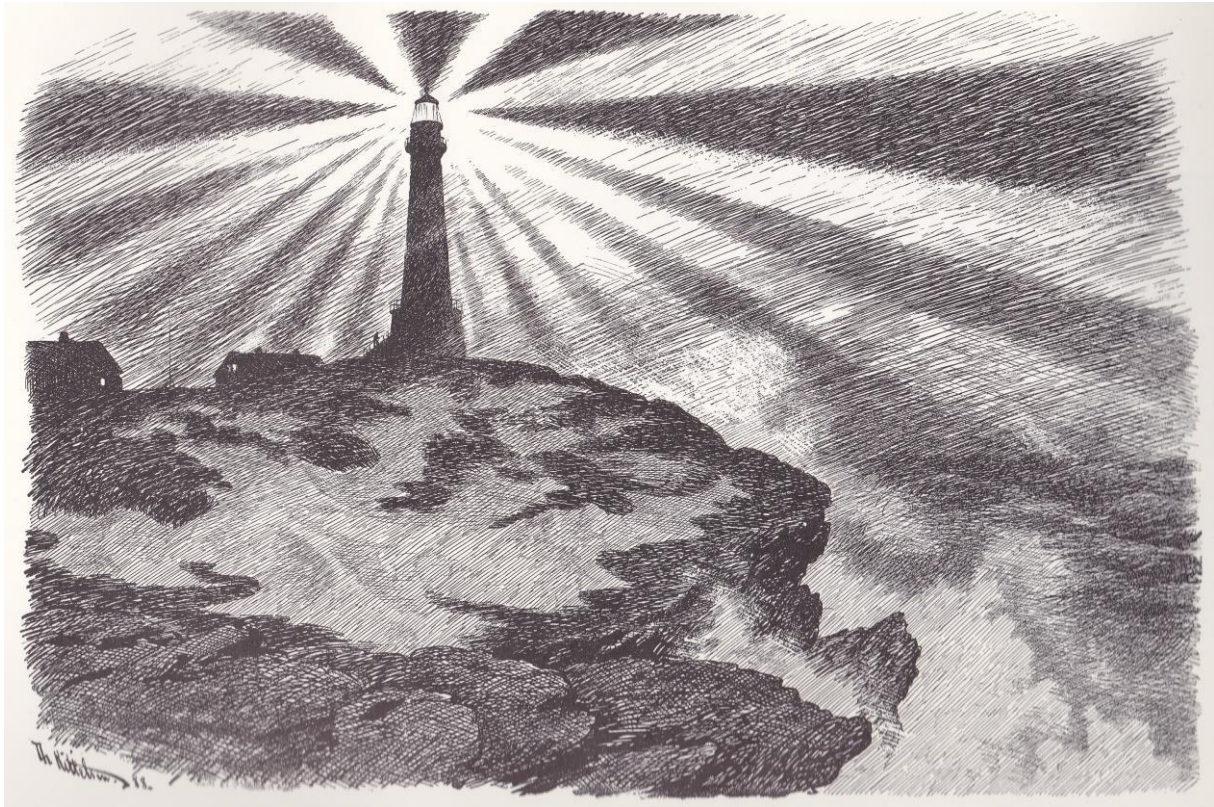
Fangsthytte. Gammen i Storfjellet

Bu/hytte av eldre dato på Sørsandøya. Nils B. Nilsen-hytta.

Skomvær

På Skomvær, Gnr. 1, Bnr. 1, ytterst ute i Røstskjærgården, står et av de mest kjente kulturminner på Røst, Skomvær fyr.

Kunstner Theodor Kittelsen oppholdt seg på Røst og Skomvær i årene 1887-89 og skildret sine opplevelser i Fra Lofoten 1 og 2, utgitt i 1890 og 1891.

Skomvær fyr er med i regional kulturminneplan og er fredet.

Skomvær fyrstasjon fra 1887 er eid av staten og delvis istandsatt av Kystverket. Dette er en av de viktigste kulturminnene på Røst og godt kjent også utenfor kommunen. Et økt fokus på Skomvær som kulturminne, i dialog med Riksantikvaren og Kystverket, vil være viktig med tanke på fremtidig bruk og tilgjengelighet.

Ulike kulturminner på Røst

Steingjerder

Steingjerder er et landskapselement som i stor grad har preget og fremdeles preger Røst. De gjenværende steingjerdene på Røstlandet tas vare på av eiere og brukere. Det kan allikevel bli behov for mer systematisk vedlikeholdsarbeid, slik som under steinmurekurset som ble gjennomført i 2012 av Espen Marthinsen i regi av prosjektet *Kulturlandskapet som næringsutvikler på Røst*.

Områder med steingjerder finner man mange steder på Røst, men spesielt kan nevnes området rundt Meland og Brygga, Sandgata/Neset, området nord for Ystnes/Brasen/Kongsjord, Klakken, Grav, samt steingjerdet rundt nye og gamle kirkegård.

Steingjerde i Nesset

Steinspenger

Røstlandet er et landskap som bærer preg av smale, grunne sund.. Landskapet preges av en rekke steinspenger (ei spong, flere spenger), tørrmurte steinveier som binder områdene sammen. Noen typiske eksempler er Tangsponga langs gamle Ystnesveien, den største på Røst, (Gnr. 4, bnr. 1), Sponga mellom Stamnes og Vassnes (Gnr. 6, bnr. 3/ Gnr. 7 Bnr. 64), veien over til Brygga (Gnr. 9, Bnr. 2), samt steinspenger i Klakken og på Kalvøya.

Typisk steinspong, mellom Stamnes (Gnr. 6, Bnr. 3) og Vassnes (Gnr. 7, Gnr. 64 (?)). Ennå noe i bruk i dag.

Gårdshauger

Det er en bemerkelsesverdig stor tetthet av gårdshauger på Røst, noe som forteller om stor handelsvirksomhet. Det er gårdshauger i Ystnes, Brasen, Grav, Meland, Skau og i Nesset. Det er også en mulig gårdshaug i Klakken. I fjella er det gårdshauger på Storfjellet, på Sand og på Husan.

Rekonstruksjonstegning av hvordan gården på Skau kan ha sett ut på Querinis tid. Illustrasjon til artikkel i

Aftenposten Historie om Querini på Røst. Illustrasjon: Arkikon

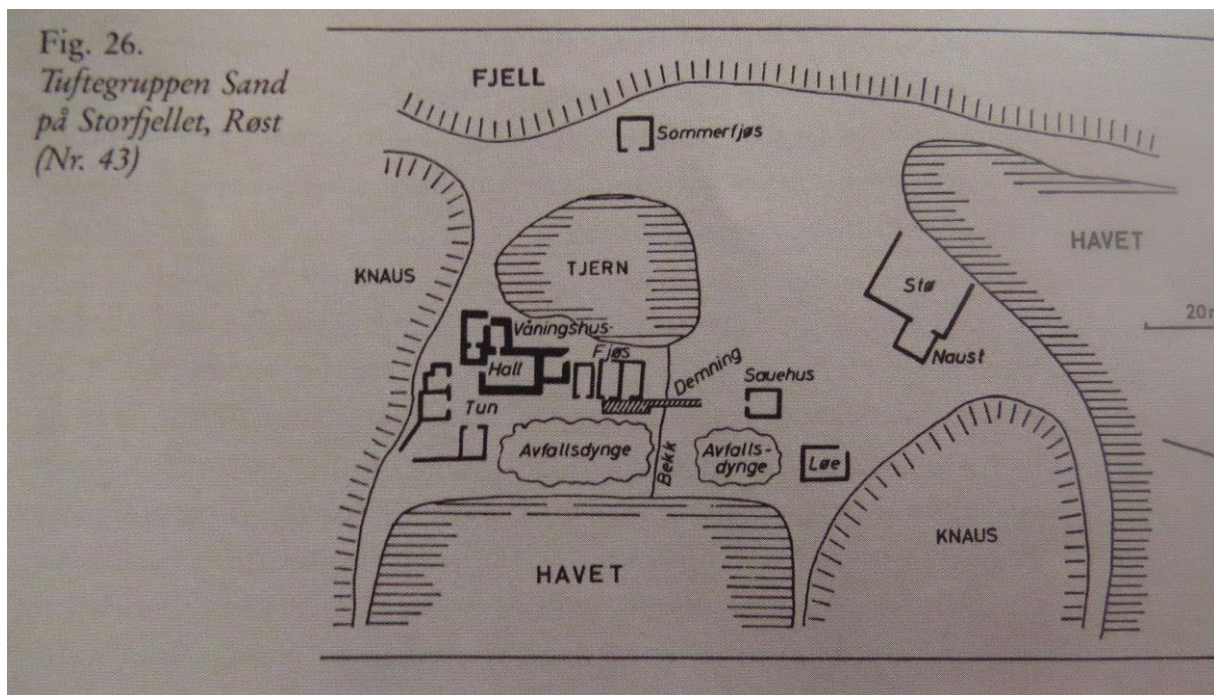

Fig. 26.
Tuftegruppen Sand
på Storfjellet, Røst
(Nr. 43)

Skisse av Sand, Fra Poul Simensen. Fortidsminner nord for polarsirkelen.

Jordkjellere

Jordkjellere av stein for å oppbevare potet og andre grønnsaker er typisk på gårdene på Røst. De er oftest gravd inn i bakkehellinger og mange finnes i forbindelse med gårdshaugene. Det finnes jordkjellere flere steder, blant annet Ystnes (Toftan), Brasen (Øvergård), Klakken,

Jordkjeller på Skau. Gnr. 9, Bnr. 1.

Varder

Det er enkelte varder igjen på Røst. Bruken av varder går igjen i stedsnavn som Varan. Mellom Varan og Meland, står en stor varde som har vært i bruk som varde fra gammelt. Ukjent byggeår.

Middagsvarden

Våningshus

Det er representert våningshus fra en rekke tids- og stilepoker på Røst. Et økt fokus på hva som særpreger de ulike stilarter vil være ønskelig ved restaureringsarbeid. Det er da særlig vindu og utvendig panel som er karakteristisk for husets uttrykk.

Originalvindu i Mathildestua i Nessvågen. Gnr.11. Bnr. 5.

Støer

Det er opprinnelig en rekke støer langs strandlinja på Røst. Nessvågen er et område som preges av mange støer. Dette er kulturminner som er svært utsatt for å forsvinne ved utdyping og utfylling i strandsonen i forbindelse med ny bruk.

Naust

Tradisjonelt har det vært mange naust på Røst, bygget både i stein og treverk. Mange steinnaust har dessverre blitt fjernet i forbindelse med veibygging på 1950 og 60-tallet. Mangelen på naust har nok også bidratt til at det er svært få småbåter i tre bevart på Røst.

Det er ønskelig at de siste naust på Røst bevares.

Naust og sjøskjå i Nesset. Gnr. 12. Bnr. 4.

Fjøs/låve

Dette, sammen med sommerfjøs, er en kulturminnetype som er svært utsatt på Røst.

Ny eller videreført bruk kan kanskje bidra til at flere bygg blir tatt vare på. Det er flere tilskuddsordninger for disse, SMIL-midler for landbruksbygg, ta et tak-aksjonen fra Norsk Kulturarv, Kulturminnefondet.

Tangspisende sau ytterst i Nesset. En av de siste sommerfjøsene på Røst bak, på nordsiden av det lange steingjerdet nord i Nesset. Gnr. 12, Bnr. 42.

Brønner

Det er en rekke brønner på Røst, både gårdsbrønner for hver enkelt gård eller, oftest, som en delt brønn mellom flere gårder. Det er også (minst) to statsbrønner på Røst: Nedenfor Fiskarheimen og en på vei inn til Alidastua ved Brygga/Meland.

Statsbrønnen ved Brygga

Sjøhus og brygger

Det er en rekke sjøhus/sjøskjåer og større brygger på Røst. Disse er imidlertid også en utsatt gruppe kulturminner, da mange går ut av vanlig bruk. Som for andre kulturminner er det viktig å fokusere på å bevare gammelt fremfor å rive og eventuelt bygge nytt.

Det er også slik at mange av disse er plassert slik at det ikke vil være enkelt å få bygget nytt.

Sjøhus på Kankholmen/Bjurra. Nedbrent i 2025.

Kaianlegg

Det er en rekke kaianlegg fra ulike perioder bevart på Røst. Det er en rekke interessante kaianlegg ute i skjærgården som bør kartlegges. Verdt å nevne er kaianlegg på Lyngvær, Røsslyngvær, Bursholmen, Ramnholmen, Stavøya, og Meøya.

Kaianlegget på Stavøya er med i regional kulturminneplan.

Kaianlegg Røsslyngvær.

Flytende kulturminner

Det er ikke gjort en kartlegging av eksisterende tradisjonsbåter på Røst. Det er imidlertid ønskelig å bevare noen av de få gjenværende fartøyer av eldre type, slik som sjarken nevnt i prioritert liste.

Sjark av eldre type. Sjarken har siden gått tapt. Mot Grimsøya.

Hagebruk. Levende kulturminner

Gamle bilder viser at det ikke var uvanlig med inngjerdede hager på Røst før i tida, både tregjerder og steingjerder. Det var nok i all hovedsak nyttevekster som ble dyrket, med også en del pryddvekster. Potetland har det vært mange av på Røst. Det var typisk å bruke den gode jorda i gårdshaugene til potetland og potetkjellere. Langs sjøen er det mange steder muret opp steinkanter og bygget opp land ved hjelp av sand, jord/torv fra holmene og fjella, husdyrgjødsel, guano og tang.

Typiske nyttevekster er potet, nepe og gulrot. Av flerårige nyttevekster har man seiersløk, sibirgressløk, oregano og rabarbra. En god del av pryddvekstene har nok også vært nyttevekster/medisinplanter, slik som reinfann, ormerot og værøyslirekne.

Hagevekstene er typiske bytteplanter. Det betyr at plantematerialet, akkurat som bygningstømmeret på Røst, kan være gammelt, godt over 100 år.

Det står fremdeles en god del gamle prydvækster i hager på Røst: Narcisser, primula, aurikler, akeleie, gamle tulipansorter, valmuer, hjelm, kvite dupper, hageballblom, martagonlilje, dagliljer, ormerot, bondepeon, rosa rugosa, fjellflokk, fagerfredløs og storveronika. Det har vært ønske lokalt om å få opp en tradisjonshage med typiske planter på Brygga eller en annet egnet plass.

Biolog og forfatter av kommende bok om norske fyrhager, Per Arvid Åsen, med lys praktjelm på nye kirkegård.

Sjømerker

I skjærgården ved Røst er det en rekke murte varder og sjømerker av ulik alder. Det er mye interessant historie knyttet til konstruksjon og vedlikehold av disse karakteristiske konstruksjonene.

Fangstbuer

Ute i fjella og skjærgården var det en rekke fangstbuer/fiskebuer i tidligere tider. Her er kartleggingen ufullstendig. Noen av buene var muret i stein og med torvtak. Dette er

en gammel type. Typisk er Gammen i Storfjellet. Rester etter andre slike steinbuer finnes blant annet i Hernyken (i nærheten av NINAs hytte) og Vedøya (Bunesbukta og på østsiden av øya).

Gammen i Storfjellet.

Det var også buer laget ved at en båt ble hvelvet over en enkel grunnmur. Dette er det rester av flere steder, blant annet på Sørsandøya, Vedøya, Hernyken og Yttersandøya. Buene ute i fjella var naturlig nok ofte flyttet flere ganger, slik som mange bygninger på Røst.

Av de eldste trebygningene ute i fjella er sannsynligvis gammelhytta til Ekrem på Husan (skal ha blitt flyttet 4 ganger), Nilsen-bua på Sørsandøya, Rønneberg-bua på Buvær og en hytte på Sand, som opprinnelig har stått som bolighus i Stamnes. Alle disse har tømmer fra før 1900.

Ytterst i Nesset, helt nord på Skjæret, står det fremdeles en liten rorbu på pæler ute i vannet.

Dette er opprinnelig en fangstbu flyttet fra Sørsandøya.

Rorbu på Skjæret. Gnr. 11. Bnr. 18. Rorbua eksisterer ikke lenger per 2026.

Ørnfanerlegg

Her er det kartlagt et eksempel på østsiden av Stavøya. Det er sannsynlig at det har vært flere.

Jaktskjul

Gåsejakt har vært bedrevet ute i marka. Her er rester av oppmurte jaktskjul i stein.

Kirker og kirkegårder

På Røst er det godt synlige minner etter kirkehistorie. Det eldste kjente kirkestedet på Røst, og som sannsynligvis er den kirken som Querini nevner i sin beretning, ligger mellom vannbassenget og flyplastripa. Her står det et informasjonsskilt som trenger utskifting.

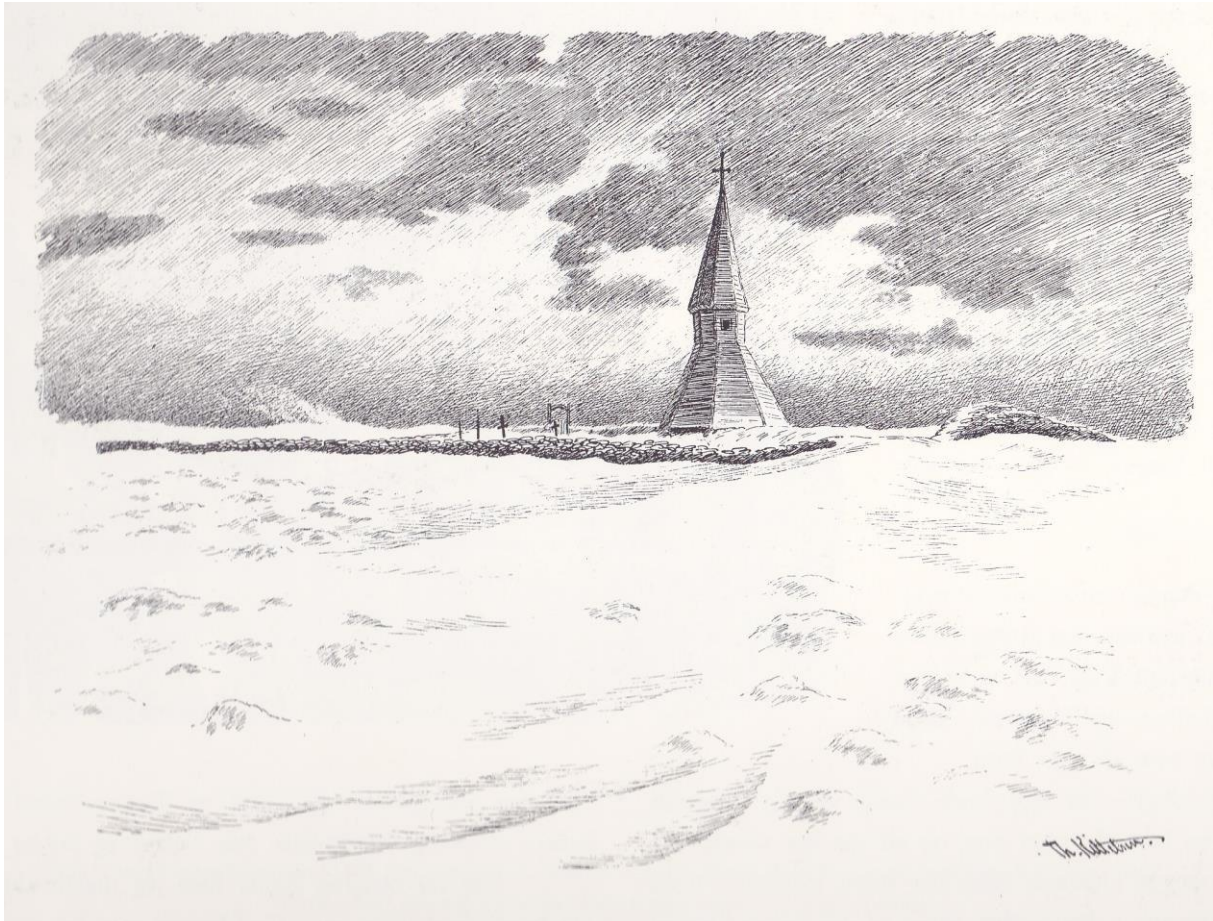
Mellom den nye og den gamle kirkegården, finnes sannsynligvis også rester etter nok en kirke. Den gamle kirkegårdsruinen i Nesset er den eldste stående kirka på Røst, innviet i 1839.

Gammelkirka er et viktig kulturminne, men opplevelsen forsterkes av samspillet mellom kulturminnet og omgivelsene. Fra ytterst i Sandgata mot Gammelkirka og gammelkirkegården (lengst til høyre).

Den nye kirka er i seg selv et viktig kulturminne, innviet 1900. I nykirka er det et særdeles viktig kulturminne, som opprinnelig sto i den eldste kjente kirka på Røst: Alterskapet fra ca.

1520.

Gammelkirkegården tegnet av Theodor Kittelsen.

Dunvær

Det ble tidligere drevet ærfuglrøkt på en rekke av øyene på Røst. Noen eksempler er Ramnholmen, Kårøya og Kalvøya.

Språklige kulturminner.

Språklige kulturminner finnes gjennom stedsnavn og dialektuttrykk. Her eksisterer det noe kartlegging, blant annet av en rekke stedsnavn ute i fjella. Det er imidlertid en rekke navn knyttet til de mange skjær, landskapsformasjoner og meder, som ennå ikke er nedskrevet. Intervjuer med personer som ennå husker dette vil kunne bevare en god del for ettertiden.

Prioriterte kulturminner 2017-2022.

Det er en stor mengde interessante kulturminner selv i en relativt liten kommune som Røst. Mye av årsaken til dette er at det i tillegg til fast bosetning med det kulturlandskap og bygninger som hørte med til fiskerbondens omgivelser, også til alle tider har vært en stor aktivitet innen fiskeri. Det er et stort og variert utvalg av kulturminner knyttet til fiskerirelatert virksomhet gjennom tidene.

Det er viktig å poengtere variasjonen av kulturminner på Røst og at det her gjenstår mer arbeid med kartlegging og dokumentasjon.

Det er imidlertid også viktig å prioritere enkelte kulturminner og konkrete tiltak i neste femårsperiode, 2017-2022. Hovedgrunnen til dette henger sammen med hovedhensikten med prosjektet, som nevnt i innledningen: skape økt fokus og interesse for kulturminner som en ressurs for Røst. Da er det viktig å ha konkrete prosjekter, for å vise mulighetene og å skape entusiasme.

I starten på planarbeidet var det i utgangspunktet tanker om en tiårsplan. Det har imidlertid blitt vurdert at det er en fordel med et noe kortere tidsaspekt, for å få raskere igangsatt konkrete prosjekter. Det er også en fordel at det ikke er for lenge til man forhåpentligvis starter arbeidet med en revidert og utvidet kulturminneplan for Røst kommune, i lys av erfaringer fra perioden 2017-2022.

Noe av det vesentligste med planen er å bidra til å øke interessen for kulturminner på Røst. Gjennom et fokus på vern gjennom bruk er det et håp om at planarbeidet kan føre til en vridning av synet på kulturminner, fra å betraktes som en byrde, til en mulighet.

Prioriteringslisten skal ikke være hugget i stein. Dersom det skulle dukke opp andre konkrete prosjekter i denne perioden, der eiere og interesserte viser til konkrete planer for gjennomføring og delfinansiering, bør det vurderes å ta disse inn i en revidert prioriteringsliste ved et senere tidspunkt. Det er heller ikke slik at en søknad om støtte fra viktige aktører som Kulturminnefondet er avhengig av at kulturminnet er på prioritert liste. Det Kulturminnefondet krever er at kommunen har en kulturminneplan.

I denne planen har enkelte faktorer blitt tillagt særlig vekt ved utvelgelse av prioriterte kulturminner:

- Kulturminner som er unike/typiske for Røst
- Konkrete prosjekter tilknyttet kulturminner og der en prioritering vil være avgjørende for om prosjektet gjennomføres
- Engasjement fra eiersiden
- Vern gjennom bruk. Kulturminner med verdi for formidling lokalt og i turistøyemed

Det vil være ønskelig å opprette hensynsoner rundt enkelte viktige kulturminner og kulturmiljøer ved neste rullering av arealplan for Røst kommune.

En hensynssone for kulturminner er et nærmere definert område på kart i kommuneplanens arealdel (Jfr. Plan og bygningsloven § 11-8 c). Det er ikke snakk om direkte vern, men et område der man søker å bevare stedets egenart. Det vil blant annet være snakk om å ha et bevisst forhold til nybygg i et slikt område.

Jfr. Plan og bygningsloven § 29-2. *Visuelle kvaliteter*

Ethvert tiltak etter kapittel 20 skal prosjekteres og utføres slik at det etter kommunens skjønn innehar gode visuelle kvaliteter både i seg selv og i forhold til dets funksjon og dets bygde og naturlige omgivelser og plassering.

Det er viktig å understreke at kulturminnevern ikke betyr et hinder for næringsutvikling. Et poeng med denne planen er å understreke at det ofte kan være tvert om: Det er ønskelig å bruke kulturminner for å utvikle ny næring, blant annet innen turisme.

Derfor er det viktig å nevne økonomiske incentiver for å ta vare på kulturminner: Det er god økonomi i å ta vare på gammelt fremfor å bygge nytt. Det finnes en rekke støtteordninger for ivaretagelse av kulturminner og disse bør for Røst sitt vedkommende brukes mer aktivt. Det er også en viktig satsing innen opplevelsesturisme der kulturminner kan og bør spille en vesentlig rolle.

Til slutt dreier kulturminner seg om lokal identitet og stolthet over hva generasjonene før har skapt. Da er det viktig å få fokus på kvalitetene med gamle bygg og konstruksjoner.

Prioriterte kulturminner (ingen spesifikk rekkefølge):

1. Gammelkirka.

Gammelkirka har stor opplevelsesverdi og ligger i et område med stor verdi for friluftslivet på Røst. Det er ønskelig med bedret inngjerding (tre- eller steingjerde) og grunder. Stiene bør tilrettelegges ved de fuktige partiene. Det bør også bli noe mer tilrettelagt for parkering ved Sandgata (Grus der det nå er oppkjørt mark, dette er avklart med, og ønsket av, grunneier).

Gammelkirka ligger i et attraktivt turområde. Det er viktig å se friluftsjnteresser og kulturminner i sammenheng her. Gammelkirka og gammelkirkegården er med i regional kulturminneplan. I området fra den nye porten i Sandgata (oppført som del av kulturminneplanarbeidet) og til gammelkirkegården er det et stort område som er viktig som natur- og rekreasjonsområde. Det åpne landskapet er med på å gjøre ruinen av gammelkirka og gammelkirkegården med tårnet et ekstra særpreg, som landemerker i et åpent landskap preget av beitemark og morener. Midtveis mellom Sandgata og gammelkirkegården ligger det et saueskjul av gammel type, bygget i vinkel for å gi livd for alle vindretninger. Det er også en gapahuk i området.

2. Gammelkirkegården

Dette er et svært spesielt og synlig kulturminne på Røst. Kirkegården er fra 1800-tallet, deler av den kan være vesentlig eldre. En klarere plan for vedlikehold av kirkegården og kirkegårdsgjerdet bør på plass.

Det kan også bli aktuelt å istandsette steingjerdet ved kurs (tørrmurer Haakon Aase) og dugnad sommer 2017.

3. Røst eldste kirkested

Det eldste kjente kirkestedet på Røst og sannsynligvis kirka Querini nevner. Ligger ved turstien fra miljøstasjonen, mellom vannbassenget og flyplassen. Her er det behov for en ny informasjonstavle/ ny tekst der den gamle er slitt bort. Dette er innvilget gjennom *Fotefar mot Nord*-prosjektet fra Nordland Fylkeskommune.

4. Agnesstua.

Her er det konkrete planer om restaurering av tunet rundt Agnesstua, med våningshus, skjå og flytting/gjenreisning av fjøs.

Kunstner Eva Harr og arkitekt Ole Tørklep har kjøpt Agnesstua i Bakkgerdet og ønsker å føre tunet tilbake til sitt opprinnelig utseende. Stua er typisk et nordlandshus fra forrige århundreskiftet med stor grad av autentisitet. Her er gjenbruk av materialer fra den gamle kirka på Røst, slik som i flere hus i Nesset. Beliggende i et kulturlandskap og kulturmiljø med stor opplevelsesverdi. Det har blitt gjennomført flere restaureringsprosjekter i privat regi i umiddelbar nærhet.

Området Nessvågen-Skau er med i regional kulturminneplan. Dette er et område med stor tetthet av kulturminner fra før 1900. Det er samlet en rekke mulige prosjekter innenfor samme område, noe som vil ta vare på og øke områdets verdi i kulturminnesammenheng.

5. Petra Henriksen-huset

Fra før 1883 (inntegnet på gårdskart fra 1883). Dette er et særpreget bygg med mange originale detaljer, og kan bli et fint ivaretatt kulturminne nord på øya. En fjøs som tilhørte bygget ble dessverre tatt av en storm rundt nyttår 2026, før man kunne ta stilling til om det skulle restaureres eller ikke. Huset forvaltes per dags dato av Røst Historielag, som holder åpent ved forespørsel, samt i sommersesongen, med muligheter for omvisning. Bygget huser også en fotografisamling fra 50- og 60-tallet. Det er ønske om at bygget skal brukes enda mer aktivt av samfunnet framover, spesielt med tanke på historiefordling til barn og unge, og til aktiviteter i skolen. Lærere fra Røst Oppvekstsenter arrangerte juleverksted i Petra-huset i desember 2025. Historielaget arbeider sammen med fagfolk om måter bygget kan utbedres på for å sikre det i årene framover, og for at større bruk skal kunne være mulig, bl.a. i form av sikring av gulv i andre etasje og potensiell installering av varmepumpe.

Området rundt Nesset og Skau har også viktige spor av støer, naust, buer og gårdshauger med formidlingsverdi.

6. Steinnaust ved Vangen/Litj-Demma.

Dette er et svært autentisk steinnaust fra før 1883. Det siste stornaustet på Røst som er bevart i sin helhet. Det foreligger planer om å legge nytt torvtak på naustet og å rette opp steinmuren, særlig mot øst. Dette vil være avhengig av ekstern støtte for gjennomføring. Det er derfor søkt Kulturminnefondet om støtte til prosjekt. (1. november 2016). Tørrmurer Haakon Aase er kontaktet med tanke på mulig prosjekt og kurs.

Naustet er godt egnet til bruk i formidling. Ligger i et landskap preget av en rekke andre kulturminner fra samme periode og noe senere. Det er viktig med en plan for videre bruk. Det er ønskelig at naustet i hovedsak brukes til oppbevaring av trebåter. En tradisjonsbåtsamling kan være aktuelt.

Det er også opprettet kontakt med Norsk Maritimt Museum (Bygdøy) for å finne mer ut om den siste båten som sto i dette naustet: en åttring som ble benyttet av fiskere fra Vega. Båten er plassert på fjernlager og dersom naustet blir istandsatt er det ikke utenkelig å få den tilbake til Røst, dersom dette er ønskelig.

7. Brygga bygdetun-Meland kulturlandskap.

Røst kommunes tusenårssted. Viktig i formidling og et viktig opplevelsestilbud på Røstlandet.

Det trengs en konkret bruksplan for Brygga. Tomten rundt Brygga er svært begrenset og vil kunne skape problemer ved utvikling av stedet som bygdetun. Det er ønskelig med dialog med eierne om kjøp/overtakelse av mer areal rundt Brygga. Det er ønskelig at låve/fjøs blir inkludert som en del av tunet. I tillegg er det behov for en bedre adkomst med parkering ved veien. Dialog med eiere og berørte naboer er viktig her.

Aktuelle prosjekter i perioden 2017-2022 på Brygga kan være:

- Mer aktivitet på Brygga og i Alidastua. Søndagsåpent? Fortellerkvelder? Inkludering i omvisning som starter ved Bryggehotellet?
- Avklaring med tanke på parkering og adkomst. Det vil være aktuelt å få laget en avstillingsplass på nedsiden av hovedveien, der veien går inn til Alidastua.
- Overtakelse av låve/fjøs og utvidelse av tomta.
- Nødvendig vedlikehold på gammel rorbu og fjøs.
- Tak/torvtak på et av steinnaustene på Brygga. Fremtidig bruk av naust må da tas opp.

Det er ønskelig å se Brygga i sammenheng med kulturlandskapet rundt, da hele området har stor opplevelsesverdi.

8.Gammelhuset i Varan. Håkonhuset.

Her har det vært museumsutstilling og omvisning. Ønsket fra eier er at dette skal gjenopptas og at det skal gis faglige råd for hvordan huset best mulig kan ivaretas.

9.Gårdshauger

Gårdshaugene er en viktig kilde til historien om Querini, sammen med det eldste kirkestedet ute i marka. Mange av gårdshaugene har hatt bosetning fra ca. år 800 (noe usikkert) til moderne tid. Nyere hus (1800 og 1900-tallet) er ofte ført opp på gårdshaugene, noe som gir en kontinuerlig bosetningshistorie på over 1000 år. Det er en uvanlig tetthet av gårdshauger på Røst. Dette tyder på en utstrakt handel, primært med tørrfisk, da lokalt fiske og jordbruk alene neppe ville gi livsgrunnlag for så tett bosetning. Det er søkt og innvilget midler fra *Fotefar mot Nord* prosjektet hos fylkeskommunen til et oversiktskart (basert på flyfoto/Ortofoto) over ulike kulturminner på Røst (eldre og nyere), blant annet gårdshauger og kirkesteder. Dette skal fungere både som et generelt informasjonskart og et kart over kulturminner. Plassering ved fergekaia.

Det er viktig at man unngår unødig skilting og ferdsel på privat grunn, da alle gårdshaugene ligger på inngjerdet innmark. Det finnes også gårdshauger ute i fjella. Alt er ikke kartlagt, men det finnes rester av gårdsanlegg fra middelalder på Sand og Husan i Storfjellet, samt spor etter bygninger i Austdalen og Eidet. Det er mange fornminner på Vedøya og Stavøya, men gårdshauger er ikke kartlagt.

En fremtidig formidling av både gårdshaugenes historie og historien om Querini er et mulig prosjekt knyttet til et rekonstruert hus fra Querinis tid på Røst, 1432. Et slikt rekonstruert bygg ville kunne bli viktig i formidlingene av gårdshaugene på Røst og livet på Røst i middelalderen. En slik satsing vil kunne inngå i prosjektet rundt opplevelsesturisme på Røst, samt Via Querinissima.

Det vil i så fall bli behov for noe mer arkeologisk kartlegging, helst via overflatescanning, for å finne ut mer detaljer rundt byggenes konstruksjon og omfang. Gårdshaugen på Sand i Storfjellet ble sannsynligvis forlatt ikke lang tid før Querini og hans menn strandet i et av fjelløyene på Røst. Dersom gårdsanlegget på Sand ble forlatt i løpet av 1300-tallet, vil det gi en god pekepinn på hvordan husene så ut i 1432.

Nyere gjennomgang av de italienske tekstene tyder på at Querinis beskrivelse av husene er sammenfallende med arkeologiske funn. Beskrivelsen nevner nemlig at *deres bosteder er laget av stokker av tre*. Dette passer godt med stavbygde hus, slik som på gårdshaugen på Sand i Storfjellet. De tykke ytterveggene, som man ser på de forlatte gårdene i Storfjellet, består av stein og torv. Takene har mest sannsynlig vært dekket av never og torv. Dette var årestuer, noe også Querini nevner: *kun en åpning under mønet*. Denne byggeskikken med stavbygde langhus, kledd med stein og torv, synes å stamme fra før vikingetid og holdt seg (med modifikasjoner) i typiske kyststrøk i Nord-Norge til helt ut på 1500-1600-tallet, da tømmerhus gradvis overtok.

10.Steinspenger og steingjerder

Det er ønskelig med mer informasjon og fokus på de ulike steinbygde konstruksjonene på Røst. Det kan være ønskelig å gjennomføre flere kurs i tørrmuring på Røst (se gammelkirkegården og steinnaust Vanna).

11.Harald Nilsen -huset Kårøya.

Kårøya er med i regional kulturminneplan. Opprinnelig kulturmiljø med stor opplevelsesverdi. Hele østsiden av Kårøysundet er full av kulturminner som gir et inntrykk av hvordan fiskeværet på Røst så ut før.

Kårøya er i bruk til fritid, fiskerirelatert virksomhet, turisme og forskning. Det er flere interessante bygg på Kårøya.

Lengst mot nord ligger Thoralfhuset/Thorsenhuset. Her bør det avklares hvilke muligheter som finnes.

Sør for Thoralfhuset ligger en rorbu og en brygge som eies av Arne Johansen. Disse er godt vedlikeholdt.

Det største bygget i bryggerekka er Helgesenhuset, fra først på 1900-tallet. Dette bygget er av store dimensjoner og brukes i dag noe til turisme. Stort potensiale.

Lengst mot sør ligger det en særpreget brygge med mange originale detaljer: Harald Nilsenhuset. Det er her, i tillegg til Thoralf-huset, det er mest prekært og aktuelt med tanke på å få gjort noe.

Under befaring med Kulturminnefondet ble det klart at det er mulighet for et prosjekt her og det har (1.november 2016) blitt levert inn en søknad for utbedring av taket. Det har også blitt opprettet kontakt med Nordlandsmuseet. Nordlandsmuseet er interessert i å ha et utvidet samarbeid der aktuelle prosjekter på Røst inngår i et konsolidert

museumssamarbeid. Nordlandsmuseet har startet opp prosjektet Norsk Jektefartsmuseum, der jektefarten er i fokus. På Kjerringøy er det handelen som er i fokus. På Røst vil man kunne vise fram et levende fiskerisamfunn som fremdeles lever å produksjon av, og handel med, tørrfisk. Gamle brygger og tørrfiskloft på Kårøya/i Kårøysundet vil passe svært godt inn i Nordlandsmuseets planer. Et argument for samarbeid er at Røst og Nordlandsmuseet ikke har like attraksjoner. Røst vil kunne bli et supplement for Nordlandsmuseet. For Røst sitt vedkommende vil Norsk Jektefartsmuseum ha flere henvisninger til Røst når det gjelder tørrfiskproduksjon og Querini. Ved et samarbeid vil selvsagt markedsføringen av en avdeling på Røst øke betydelig. Det jobber per dags dato videre med disse planene. Nordlandsmuseets representanter ved direktør Morten Steffensen og avdelingsleder Erika Søfting, ønsker å legge frem et forslag for kommunestyret. Forhåpentligvis lar dette seg gjennomføre i løpet av første halvdel av 2017. Det er ønskelig å videreføre forskningen på krykkjebestanden, samt videreutvikle turismen på Kårøya. Krykkjene er en viktig del av turistopplevelsen på Kårøya, men det er viktig å samordne dette med behovet for restaurering og bruk av bygningsmassen, ellers mister Røst et karakteristisk kulturminne og med dagens forvitring mister også krykkjene sin bolig på Harald Nilsen -huset om en del år.

Arbeidet på taket av Harald-Nilsen huset skal koordineres med krykkjeforskningen på Kårøya. Forsker ved NINA, Tycho Anker Nilssen, mener det går an, og er ønskelig, å få laget alternative hekkeplasser til krykkje ved restaurering av taket.

En mulig løsning som har blitt nevnt, er en mindre konstruksjon, som står i stil med øvrig bebyggelse, som kan fungere som et kunstig fuglefjell og der forskere og besøkende kan oppleve hekkeplassene fra innsiden, uten å forstyrre fuglene. Et slikt prosjekt med tilrettelegging og flytting av hekkeplasser vil ha overføringsverdi for andre krykkjebestander som hekker i/nær bygninger, en problemstilling som blir stadig mer aktuell. Det er mulig å se en slik satsing i sammenheng med satsing på opplevelsesturisme på Røst. Et annet alternativ er å lage et kunstig fuglefjell ved å tilrettelegge for hekking i den lille fjellveggen sørvest på Kårøya.

12. Thoralfhuset/Thorsenhuset.

Hus fra tidlig 1900-tall, sveitserstil. Et opprinnelig hus med mange fine detaljer. Huset er i sterkt forfall. Det har vært flere befaringer til huset i forbindelse med kulturminneplanen.

Det er mulig å ta vare på huset slik det står, men det vil bli kostbart. Det er også mulig å ta vare på detaljene ved huset: dører, vinduer, kledning og skifer, og bruke dette som en materialbank til annen restaurering på øya. Det er avklart at rivning av utvending kledning (og gjenbruk av dette som billedrammer) som har foregått på huset, opphører umiddelbart. Det kan også bli aktuelt å stive av hjørnet i sørøst (reisverk/innfelling laft), for å forhindre at det mest utsatte partiet siger ut. Dette bør da gjøres snarest mulig.

Se Kulturmiljøplan 2026-2031 for oppdatert info om Fortidsminneforeningens restaureringsarbeider på både Harald Nilsen-huset og Thoralfhuset.

13. Dunværet på Grimsøya/ Ærfuglrøkt

Dunværet/e-husene til Jørgensen på Grimsøya er det siste dunværet i aktivt bruk på Røst. Stor formidlingsverdi. Det er viktig at fremtidig bruk av e-husene oppmuntres.

Eventuelt at det oppmuntres oppstart andre egnede steder på Røst. Aktuelt med støttetiltak gjennom kulturmidler/SMIL-midler.

14. Gammen i Storfjellet

Den siste intakte fangsthytta i stein ute i fjella. Viktig for å formidle tidligere tiders bruk av fjella. Eier har uttrykt ønske om at Gammen tas vare på som et kulturminne som formidler fangsthistorien ute i fjella. Det vil da kunne innebære å føre bygget tilbake til et mer opprinnelig utseende, med blant annet torvtak. Den kan også tjene som et eksempel ved eventuelle senere rekonstruksjoner av fangsthytter.

15. Forminner i fuglefjellene

Fuglefjellene er rike på fornminner og nyere spor av menneskelig aktivitet. I forvaltningsplanen for Røstøyan landskapsvernområde og Nykan naturreservat er også spor etter menneskelig aktivitet tillagt vekt. Det er særlig viktig at det i verneområder også formidles om menneskelig aktivitet. Det har i forvaltningsplanen blitt åpnet for rekonstruksjon av fangstbuer (slik som Gammen), etter dispensasjonssøknad, for å formidle brukshistorien i området. Det er (minst) to gårdshauger/gårder fra vikingtid/middelalder i området: Sand og Husan i Storfjellet. Grindteigen i Vedøya har svært mange bosetningsspor og støer. Sand og Grindteigen omfattes av regional kulturminneplan. I Helvete i Trenyken er det helleristninger. Det planlegges også en informasjonsplakat om verneområdet Røstøyan og Nykan, plassert på fergekaia. Her må informasjon om menneskelig aktivitet /bruken av fjella og kulturminner inn. Det er opprettet kontakt med Fylkeskommunen og Fylkesmannen om dette.

16. Felles turbu i Storfjellet.

Kommunen har en eiendom i Vestdalen i Storfjellet. Her er det gjennom forvaltningsplanen for Røstøyan åpnet for felles ankringsplass for båt, samt en merket tursti opp på Storfjellheia.

I forbindelse med arbeidet med kulturminneplanen og i samarbeid med folkehelsearbeidet på Røst, er det planlagt en felles turbu på denne kommunale tomten. Dette er ikke et eksisterende kulturminne, men tenkt som en formidling av

den tradisjonelle bruken av fjella. Inspirasjonen er hentet fra typiske bygde-/statsallmenningsbuer (der lokale brukere gis forrang i visse perioder) og DNTs selvbetjeningshytter og JFF-hytter (åpen for alle, men med ulik pris for medlemmer/ikke medlemmer). Det er neppe praktisk eller ønskelig med en åpen hytte. Nøkkel skal kunne hentes fra kommunens servicetorg og andre egnete steder. Leieprisen skal være moderat og skal brukes for å dekke vedlikeholdsutgifter og utstyr til hytta.

Bua skal være en felles bu, primært for Røst befolkning, men med åpning for utleie til turister og andre interesserte. Det primære formålet er et tilbud til skolen, lokale lag og foreninger og privatpersoner på Røst. Dette vil kunne bli et felles tilbud i et område som er preget av privatisering. Dette vil også kunne fungere som et tilbud for de mange grunneiere som på grunn av verneforskrifter/arealplan ikke kan benytte sine eiendomsparseller ute i fjella til hyttebygging.

Det er snakk om en bu i tradisjonell stil. Bygget er planlagt med burom og bugang, samt hems. Bygget skal passes best mulig inn i omgivelsene ved fargevalg og torvtak. Panelet kan grånes ved hjelp av beis, jernvitriol og/eller naturlig gråning.

Dette arbeidet har per 2026 blitt skrinlagt pga. fortidsminnefunn.

17. Flytende kulturminne

I en kommune som er så preget av fiske som Røst er det ønskelig å bevare en eller flere tradisjonelle fiskefartøyer for fremtiden. Enten gjennom ny bruk(turisme) eller (eventuelt) ved å ta på land. Det kan bli aktuelt å ta vare på en sjark av eldre type, som for tiden ligger på fortøyning ved Grimsøya.

18. Den immaterielle kulturarven

Det er ikke bare de fysiske kulturminnene det er verdt å ta vare på. Muntlig overlevering av historier og tradisjon har vært svært viktig på Røst, men denne tradisjonen er på hell. Det er viktig å ta opp og skrive ned historier, gamle stedsnavn og meder etc. mens det ennå finnes folk som har kjennskap til dem.

Det er også viktig å få frem *hvordan* historiene blir fortalt, å høre historiene på Røstdialekt.

Lydopptak/filming og nedskrivning av historier vil være egnet metode. Et godt eksempel på dette er prosjektet *Røster* Arrangering av fortellerkvelder på Querini/Fiskarheimen eller Brygga/Alidastua vil også kunne være aktuelt, slik at flere kan møtes og fortelle historier. Dette kan så tas opp og deler f.eks sendes gjennom Røst Radio (som arkiveres gjennom Arkiv i Nordland). Det er også viktig å bygge videre på allerede utført arbeid av blant annet Røst historielag og personer som Frode Hansen og Tommy Larsen, med flere. Dette for å supplere stedsnavnsatsningen, i samarbeid med Arkiv i Nordland.

En felles kartløsning er aktuell. Det kan da bli aktuelt med et søkbart kart, der stedsnavn og kulturminner, samt annen relevant informasjon, markeres med punkter. Ved å trykke på punktene får man opp mer informasjon: tekst, bilder og eventuelt lydklipp/filmklipp. Et samarbeid om en felles kartløsning for både reiseliv og kulturminnevern ville da være gunstig.

Vedlegg II: 'Turisme, kultur- og naturarv: Erfaringer' fra forslag til Kulturmiljøplan, 2024

Turisme, kultur- og naturarv: Erfaringer

Som gjennomgangen av rapporter og utredninger viser er det de siste årene gjennomført et betydelig utredningsarbeid om turisme til Røst. Nær alle medlemmene i medvirkningsgruppa for kulturmiljøplanen 2026-2031 har også hatt ulike roller i dette utredningsarbeidet. For å styrke informasjonsgrunnlaget om turisme på Røst er det i tillegg gjennomført dybdeintervjuer med Tore Ivar Johansen på Bryggehotelet, Janne Andreassen på Kaikanten, og John Stenersen som driver Tringa Birding og som er engasjert i Røst fuglestasjon (John Stenersen er også deltaker i medvirkningsgruppa).

Eksklusive turister

Ferjeundersøkelsen avdekket av Røst og Værøy var å regne som «Lofoten for viderekommende». Røstværingene opplever at utsagnet stemmer med virkeligheten. Turistene som kommer til Røst er ofte betalingsdyktige folk, gjerne litt opp i alder. Det er også en tendens at turistene reiser utenom sesongen.

Bryggehotelet har godt belegg året igjennom. Sesongen for turisme er lang. Det er høysesong om sommeren, men det kommer også turister til Røst for å oppleve fisket februar-april. I tillegg er det flere tilreisende arbeidere som leier rom på hotellet. Det oppleves at gratis ferje har gitt økt bobilturisme til Røst. Disse turistene legger seg ikke inn på Bryggehotelet, men benytter restauranten for måltider.

Bryggehotelet og Querini har begge gode kjøkken, som baserer seg på lokale råvarer og mattradisjoner. Turistene, av alle slag, gir uttrykk for å verdsette dette i meget stor grad. Felles for turistopplevelser på Røst er imidlertid behovet for overnatting og bevertning.

Røst er attraktivt fordi det er rolig – et sted å trekke seg tilbake. Dette er et aktivum i seg selv. Det er en eksklusiv opplevelse at man er fri for masseturisme.

Turistene søker seg til Røst for opplevelser av kultur og natur, noen av turistmålene presenteres nærmere i nedenstående avsnitt.

Kultur-turisten

Turistene søker autentiske opplevelser. På Røst søker de seg nære øysamfunnet og historien. Det blir årlig gjennomført flere kultur-enerter på Røst, tiltak som både benyttes av Røstværingene lokalt, men som også trekker til seg turister. Følgende kulturtiltak gjennomføres, og kan ha overføringsverdi til videre arbeid:

Lundefestivalen: Startet opp i 1996, og gjennomføres årlig, siste helga i juni. Festivalen er en viktig aktør for kultur og kunst på Røst, og i formidlingen av historie og sjøfuglforskning. Programmene inkluderer mange ulike aktiviteter, fra musikk, kunst og kultur til foredrag, aktiviteter for barn og unge, med mer. Det er tradisjon for at utflyttede Røstværingene kommer hjem og deltar på festivalen, og festivalen spiller derfor en viktig rolle både for fastboende, utflyttere og besøkende. Lundefestivalen mobiliserer også mange frivillige.

Querinioperaen: Ble gjennomført 2012-2024. Flere av gangene operaen ble gjennomført var det som en del av en festival, med temaene tørrfisk, sang og kunst. De ulike festivalene har rommet operaoppsetting i ulike formater, konserter, marked, gastronomiske arrangementer, med mer. Querinioperaen har tiltrukket seg kulturinteresserte utenfra Røst. Operaen ble fremført for siste gang i august 2024, mens prosjektet nådde sitt klimaks i 2023 med tur og fremføring på Arsenale Nord i Venezia, med et tilhørende arrangement kalt "Arena Querini" som fokuserte på kunst, mat og reiseliv.

Turen til Venezia ble dokumentert gjennom tv-serien «Drømmen om Venezia», vist på NRK i januar 2025, og tilgjengelig på NRK nett-tv. Det er kommet flere henvendelser fra turister om organiserte turer til Røst, i kjølvannet av tv-serien. Samtidig vurderes det å være et naturlig tomrom etter Querinioperaen. Det bør vurderes å utvikle en erstatning, en «reason to go» for tilreisende. Eierskapet til en eventuelt ny kulturfestival, bør ligge på Røst.

Røst Far Out: Ble gjennomført første gang i 2024 som et pilotprosjekt. Røst Far Out var organisert med flere kulturhelger i løpet av året. Hensikten er at næringslivet og kulturlivet selv skal sette sammen programmet, med en arbeidsgruppe som er ansvarlig for fremdrift og formidling. Aktørene tar selv ansvar for logistikk, gjennomføring, innhold og økonomi, som senere finner sted under Far Out-paraplyen. Røst Far Out er behandlet i styret i næringsforeningen, og konseptet ble vurdert videreført i 2025. Det er samtidig et ønske om å videreutvikle konseptet og bestrebe gjennomføring av aktiviteter også i 2026.

Visitrost.no har hatt mange klikk i forbindelse med Røst Far Out. Næringsforeningen kan kobles tettere på det videre arbeidet enn i pilotprosjektet, med mål om å kombinere et eksternt og lokalt publikum.

Fesk og Potedes: Er en kulturhelg med foredrag og workshop, med historie, litteratur og landbruk som tema. Røst Andelslandbruk er arrangør. En helg, som regel i august.

Opplevelse av tørrfisk: Røst bryggehotelet arrangerer guidete turer om tørrfisk i sesongen det er fisk på lager, mai-desember. Turen begynner med et foredrag på Bryggehotelet, og deretter omvisning på tørrfisklageret, der de blant annet får se tørrfiskvraking. Tur på tørrfiskloftet kan sammenlignes med besøk på vingård i Provence. Tilbudet er attraktivt for turistene.

Natur-turisten

Natur-turistene søker opplevelser med fiske eller fugleobservasjoner.

Fugleturistene: De siste årene har det vært mange fugleturister på «fastlands-Lofoten». Det store antallet senker attraktiviteten for opplevelser der. Dette gir Røst et stort potensial som en ny destinasjon for fugleinteresserte, uten masseturismen i Lofoten.

Fugleturistene vil se fugl. Dette kan de gjøre både på Røstlandet, og i fuglefjella. De ubebodde områdene på Røstlandet, naturreservatet og våtmarkene, er hekkested for mange truede arter. Tynn befolkning her gjør at naturen overlever. Økt fugleturisme gir imidlertid også en sårbarhet for naturen. Dette må holdes under oppsikt. Blir det for mye ferdsel i hekkeområdene, kan avbøtende tiltak være å tilrettelegge for ferdsel med oppmerkede stier.

Majoriteten av fugleturistene ønsker også å besøke fuglefjellene, og trekkplasteret for fugleturisme ligger der. Det er behov for båter og organiserte turer til å frakte fugleinteresserte ut til fjellene. Det er restriksjoner for ferdsel i fuglefjellene. Noen øyer kan brukes til dagsturer, noen er stengt i hekketiden, og andre har forbud mot å gå i land. Organiserte båtturer til fuglefjellene kan kombineres med tur til Skomvær fyr eller til yttersida, for å observere havsvaler.

Røst fuglestasjon ble etablert som en selvstendig organisasjon i januar 2025. Foreningens formål er registrere og formidle fuglelivet på Røst. Foreningen skal være en pådriver i våtmarker og andre landskapstyper som er viktig for fuglelivet på Røst. Foreningen vil også ha

ansvar for vedlikehold av sjøfuglbasen på Sandbergom, som benyttes til registrering av fugletrekk.

Fisketurisme: Det er i dag to store aktører for fisketurisme på Røst: Kaikanten og Røst Havfiskecamping.

Sesongen for fisketuristene er ca. 15.mai til 15. september. Turistene blir normalt i en uke, de leier båt og leilighet for hele uka. I hovedsak kommer turistene fra Sverige, Frankrike og Tyskland.

Kaikanten har samarbeid med en svensk turoperatør, som har ansvar for booking av overnatting og båter, samt guider ved behov. Noen grupper med fisketurister ønsker hel-pensjon. De får da tilbud om egen kokk fra Kaikanten. Flertallet verdsetter mulighet for lunsj-kafé.

Ved dårlig vær er det vanskelig å komme ut på havet for fiske. Fisketuristene er da på Røstlandet. I likhet med turistene for øvrig, synes de å sette pris på Røst' ro og stillhet.